

SVAMPE 55 2007

Svampetur til Nordkalotten

Susanne Thorbek og Hanne Werner

Hedebirkeskov ved Kvanndalsvattnet.

Efter den usædvanlig prægtige danske sommer i 2006 var forventningerne om et solrigt Nordnorge store. Vi blev da heller ikke skuffede. Vejret var fantastisk under hele opholdet. Sommeren på Nordkalotten havde ganske vist været regnrig, men ved ankomsten til Alta strålede solen fra en skyfri himmel og fortovsrestauranten i lufthavnen var fyldt med gæster.

Tirsdag 22. august. Turen var arrangeret af Hanne Werner som modtog os i lufthavnen. Efter ankomsten blev vi straks transporteret til den første svampelokalitet, Rafsbotn. Der var vi så heldige at møde Per Marstad og Geir Mathiassen

som arbejdede med undersøgelser af svampe fra netop dette område. Per Marstad viste os nogle eksempler på områdets fremmede, subarktiske svampeflora, bl.a. en stor skørhat *Russula aurantioflammans*, der er beskrevet i 1998 og første gang fundet i Norge i 2003 ved Tromsø, og en stor Tragthat *Clitocybe maxima*. Lokaliteten ved Rafsbotn var et skisportssted, og vi fulgte hejsens vej til toppen og fandt en række typiske skælrørhatte og skørhatte samt en posefuld kantareller. Efter endt tur kørte vi nordpå, blev indkvarteret på Skaidi Høifjellshotel, og de 14 svampesamlere blev straks beværtet med hyggelig middag. Skaidi

Susanne Thorbek, Rønnebærvej 40, 2840 Holte.
Hanne Werner, Ndr. Strandvej 86C, 3000 Helsingør.

Impressions from the Danish Mycological Society's foray to the North Cape

Fremstilling af kantarelstuvning i Henny Lohses medbragte wok. Fotos Susanne Thorbek.

betyder stedet, hvor elve flyder sammen. Næste punkt på dagsordenen var svampebestemmelse og forberedelse til næste dags tur.

Onsdag 23. august: Repparfjorddalen. Den 16 personers skolebus hentede os kl. 9.30 og kørte os 5 km vestpå gennem Repparfjorddalen til ungdomscentret ved Valle. En stejl sti førte op til et lille vandfald, og herfra gik vi på og langs den sydvendte skrænt i en frodig blåbærbirkeskov med udsigt til Repparfjordelvens munding. Her fik vi de første erfaringer med det subarktiske terræn. Klipperne var lumskeligt dækket af vegetation, og man skulle se sig godt for, hvor man satte fødderne. Vejret var lidt blæsende, men ved elvens bred fandt vi læ bag birk og fyr. Vi fandt mange eksemplarer af Rød Birke-Rørhat, Cinnobæltet Slørhat og Alm. Kantarel. Af mere specielle fund var der nogle flotte Bæltekugle og en fast hvid skælrørhat der lignede Hvid Birke-Rørhat men var mere kompakt. De indsamlede kantareller blev til en herlig stuvning i Henny Lohses medbragte wok. Skolebussen hentede os kl. 17.00, hjem til middag og svampebestemmelse

af dagens fund.

Torsdag 24. august: Lauvås. I flot sol og stille vejr kørte vi med bussen op over højsletten Senalandet og ned gennem Stokkedalen til søen Leirbotnvatnet, hvor vi drejede af mod Kviby og standsede 2 km længere fremme ved gården Lauvås. Vi besteg den stejle sydskrænt, gik over kammen (masser af kantareller) og ned ad nordskrænten, over elven og op på et nyt plateau og frem til Kvanndalsvatnet, en smuk, blå sø i 175 m højde. Langs søen fandt vi Nordisk Bredblad, mange fluesvampe og mælkehatte og veludviklede eksemplarer af Almindelig Ildporevamp. På en bålplads i birkeskoven nød vi suppen tilberedt af skør- og rørhatte, efterfølgende middagshvil med istandgørelse af de fundne kantareller. Nogle gik samme vej tilbage til stedet hvor bussen ville samle os op kl. 17.00, andre gik mod vest langs søen og op gennem højmoser og spredt skov. Der var multebær i moseområderne og masser af kantareller på skrænterne. Udsigten over den fjerne Altafjord var betagende. Over stok og sten gik det ned til bussen der ventede ved gården Storeng.

Prægtig Mælkehat fra hedebirkeskoven ved Hatterelven.

Endnu en dag med sol og masser af motion.

Fredag 25. august: Hatter. En bustur (8 km) bragte os op i højlandet øst for Skaidi til broen over Hatterelven. I den lave hedebirkeskov fandt vi straks mængder af rørhatte. Ved at gå gennem skoven kom nogle helt op på det træløse højfjeld, andre gik gennem birkeskov og mosedrag. På fjeldet fandt vi kæmpestore eksemplarer af Rød Birke-Rørhat sammen med Nordisk Mælkehat og mange flotte eksemplarer af Prægtig Mælkehat. Til frokost mødtes vi på en lille høj ved Hattersøen et par km vestpå, og endnu en gang fremtryllede wokken en herlig svampesuppe. Sidste del af turen gik langs søen eller gennem mosedrag med masser af multebær tilbage til bussen. Efter middag på hotellet blev svampene demonstreret og spisesvampene rengjort til nedfrysning og senere hjemtagning.

Lørdag 26. august: Nordkap. Strålende sol til heldagsturen til Nordkap. De mange rener, der i flokke færdedes på vejen mod Nordkap, afbrød turen mange gange, men for os var det et herligt syn. Det meste af turen kørte vi gennem fjeldbuskhede, hvor de træagtige vækster indskrænkede sig til centimeterstore Dværg-Birk og Net-Pil, så de svampe vi fandt, Birke-Skørhat og Brun Kamfluesvamp, var betydeligt højere end de træer de groede sammen med. Efter 2 1/2 time (152 km) nåede vi frem til det høje Nordkap-plateau. Ikke en vind rørte sig, så vi kunne sidde ude i T-shirt og skue ud over det blanke Barentshav. Mod vest så

vi Knivskjelodden, en lav tange, der ender i havet nogle få meter længere mod nord end Nordkap, men ikke er nær så flot at se på. Der fører en vandresti derud, og turen tager 3 timer hver vej, så den kunne vi ikke nå på denne tur. I Nordkap-centret findes udstillinger om områdets flora og fauna samt historie. Denne dag var dog mest til udendørs aktiviteter. Var der nu svampe helt her ude på næsset? Ja, for på hjemturen tog vi en afstikker til det nærliggende fiskerleje Skarsvåg. Vi vandrede op over fjeldet for at se det smukke syn af Nordkaphornet gennem Kirkeporten, et vældigt hul i en klippe. Vi fandt både rørhatte, støvbolde og flere andre svampe i det lave, frodige græs.

Søndag 27. august. Alta helleristninger og skiferbrud. Afrejse fra hotellet efter morgenmaden. Bussen kørte os til helleristningsfeltet ved Alta. Her ventede Edith og Hermann Ramberg, der havde hjulpet os med bestemmelse af de subarktiske svampearter og fundet frem til de svampelokalteter vi besøgte under vort ophold. Edith guidede en gruppe ved Peskafjeldet, hvor Alta-skiferen brydes, spaltes og tilhugges. Overalt lå der skifer i små og store stykker. Edith fortalte, hvordan arbejdet foregik, mens vi vandrede rundt. Der var naturligvis også svampe på stedet. Herman fortalte den anden gruppe om det kæmpestore helleristningsfelt omkring Alta fjorden. Så var det tid til afsked. Foreningens tur til Nordnorge var vellykket, begunstiget af godt kammeratskab, et vel tilrettelagt program og fantastisk vejr.

Kirkeporten ved Skarsvåg

Svampegastronomi

af Flemming Rune

Prægtig Champignon (*Agaricus augustus*), der tidligere også kaldtes Kejser-Champignon på grund af sit latinske navn *Agaricus augustus*, er vores største hjemlige champignon. Hatten bliver ofte over 20 cm i tværsnit – nogle gange væsentlig mere – og den kødfulde stok og hat fra blot et enkelt frugtlegeme kan udgøre et helt måltid.

Nogle af vore mest velsmagende spisesvampearter hører hjemme netop i den gruppe af champignoner, hvor kødet er svagt gulnende ved gennemskæring og dufter behageligt af bittermandler. I svampeforeningens store undersøgelse i 1981 af medlemmernes opfattelse af spisesvampenes kulinariske værdi blev således Gulhvid Champignon kåret som nr. 1, Prægtig Champignon som nr. 4 og Ager-Champignon som nr. 7 ud af ca. 90 arter (se Svampe 3).

Prægtig Champignon træffes hist og her i skove og parker og er let genkendelig på hatten utallige små, brune skæl på gullighvid bag-

grund. Ingen andre af de store, gulnende Champignonarter har en hatmidte så rødbrun af skæl, og ingen anden er så kødfuld. Som helt ung er den sammenfoldede hat næsten terningformet og har hvidlige lameller, men som ældre folder hatten sig helt ud, og lamellerne bliver rødgrå og til sidst helt sorte.

Som de andre gulnende champignoner kan Prægtig Champignon optage betragtelige mængder af tungmetallet cadmium pga. et særligt cadmium-bindende protein, så det kan muligvis udgøre en sundhedsrisiko i særlig cadmiumrige omgivelser, f.eks. hvor der er udkørt slam på jorden. Med de mængder vilde svampe, man normalt er i stand til at spise i løbet af året, er det dog næppe et problem. Tungmetalforgiftninger blandt svampespisere er endnu ikke kendt.

Prægtig Champignon har fast kød og en dejlig aroma. De små frugtlegemer har den fineste konsistens og desuden en flot profil ved gennemskæring. På store, modne frugtlegemer skal

Kejserbrød. Alle fotos Flemming Rune.

Prægtig Champignon (*Agaricus augustus*) i en græsplæne under skovfyr i en offentlig park.

Thomas med et pragteksemplar af Prægtig Champignon.

Kejserbrød

Butterdej:

100 gram smør
2 dl hvedemel
2 spsk. vand

Fyld:

200 gram „Kejser“-Champignon
(helst flere små frugtlegemer)
2 spsk. tomatpuré
100 gram mozzarella
purløg
1 spsk. spiseolie

lamellerne skæres fra, hvis man ikke ønsker en mørkfarvning af stuvninger og supper. Et spændende alternativ er et butterdejsbrød, som børnene måske også har lyst til at smage – Kejserbrød.

Ælt smør, mel og vand sammen til en dej. Sæt den som en kugle i køle-skabet en time, til den er helt hård. Rul den ud til en firkantet flade på 30 x 30 cm (rul i rigeligt mel, så dejen ikke hænger fast). Smør tomatpuré ud i en bred bane midt på butterdejen. Drys osten ud over tomatpuréen og læg de fint udskårne svampe henover. Skær den ikke-belagte butterdej i centimeterbrede strimler fra fyldet og ud mod kanten. Bøj strimlerne skråt ind over kanten af fyldet. Pensl champignonerne med olie, og drys med salt, peber og purløg.

Bag i ovnen ved 225 grader i 25-30 minutter.

Sæsonens art

af Jens H. Petersen

Da denne sæsonens art skulle skrives, spurgte jeg Thomas Læssøe om han havde en ide. Jo, jeg kunne jo skrive om *Melanamphora spinifera*. *Melanamphora spinifera*, tjah – jeg huskede svagt noget om en art Christian Lange og jeg rodede med en vinter i Århuskoven tilbage i 1997. Jeg besluttede at hvis jeg kunne finde den i min naboskov, skulle det være den. Det kunne jeg ikke. Men så havde jeg set mig varm på arten som nu bliver sæsonens art – så kan I se om I er heldigere end mig ...

Bøgefod-Kulhals (*Melanamphora spinifera*) er en sort kernesvamp, der vokser ved foden af bøgetræer. Her danner den sorte pletter, der ved nøjere eftersyn består af talrige små, udragende halse (øverste billede til højre). Halsene er toppene af en tæt belægning af sporeproducerende frugtlegemer (peritecier), og sporerne udskydes gennem en lille pore (ostiolen) på enden af halsen. Finder du svampen, prøv da at lave et snit gennem frugtlegemerne. Er de hule og tomme, er de døde. Indeholder de derimod en våd og slimet masse, er de friske og levende. Med en stærk lup kan man se at slimet indeholder mørke striber, der skyldes sporesække med store, mørke sporer.

Skal man rigtig se det virkeligt smukke i svampen, må man imidlertid have fat i et mikroskop

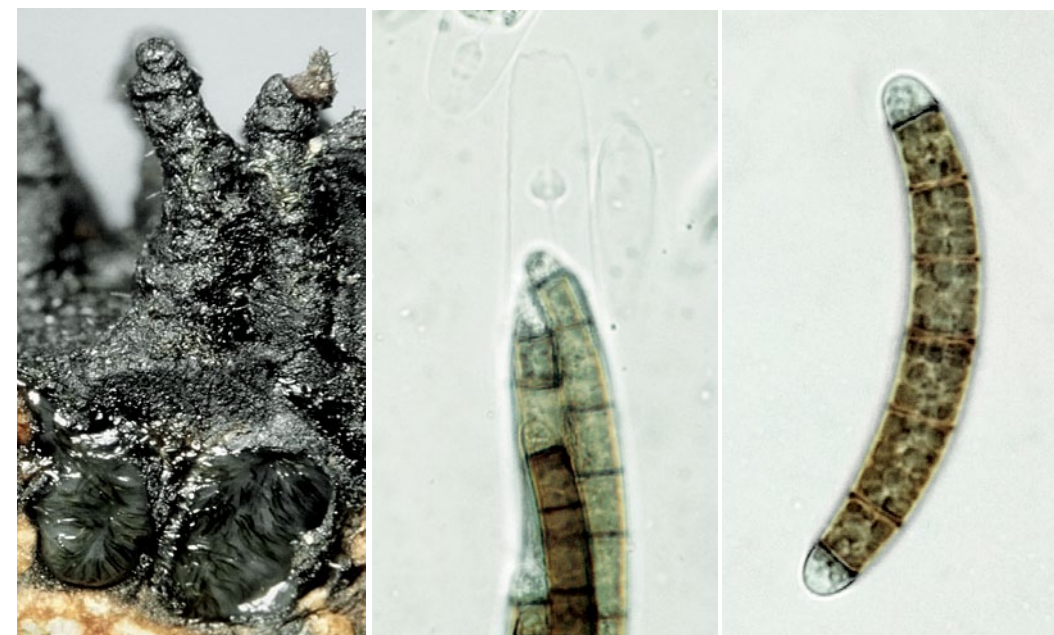
og lave et præparat af slimet fra frugtlegemernes indre. Her vil man se sporesækkene og nogle besynderlige, krumme sporer, der er inddelt i mange celler hvor de midterste celler er brune mens de to yderceller er gennemsigtige. Sporerne er kæmpestore, 50-75 x 7,5-8,5 µm.

Bøgefod-Kulhals er ret almindelig på rodhalse og fritlagte rødder af svækkede eller nylig døde bøge. Der hersker lidt uklarhed om hvorvidt den foretrækker gamle eller unge træer, og om hvorvidt den er en skadevolder eller ej. I Ferdinandsen og Jørgensens Skovtræernes sygdomme (1938-39) er den omtalt under navnet *Melogramma spiniferum*. De angiver at den næppe volder skade.

Bøgefod-Kulhals er ikke alene om at vokse ved basis af bøgetræer. På levende, sunde træer finder man den meget almindelige *Ascodichaena rugosa*, der danner sorte belægninger langt op ad stammerne. Den er i reglen i sin ukønnede fase, og der er ikke megen struktur at se på overfladen. På svækkede og døde træer danner Stor Kulsvamp (*Kretzschmaria deusta*) store, uregelmæssige, sorte puder. De er uden lange halse, og de er sprøde, så de knaser ved berøring. Endelig finder man undertiden store plamager af Grov Kulskorpe (*Eutypa spinosa*), der er en parasit på ældre træer. Den ligner Stor Kulsvamp, men er ikke sprød.

Bøgefod-Kulhals (*Melanamphora spinifera*) med talrige udragende "halse". Alle fotos Jens H. Petersen.

Bøgefod-Kulhals (*Melanamphora spinifera*). Til venstre i snit med synlige sporerækker i slimet. Midtfor en ascus med sporer. Til højre den karakteristiske spore med lyse endeceller.

Ascodichaena rugosa kan mere eller mindre dække barken på unge og ældre bøgetræer.

Stor Kulsvamp (*Kretzschmaria deusta*) laver store, sprøde skorper ved foden af bøgetræer. Den kan være parasitisk.

Grov Kulskorpe (*Eutypa spinosa*) danner meget store, ru og faste skorper på bøgestammer. Den bryder gennem barken.

– at dyrkningen af Perigord-trøfler (*Tuber melanosporum*) „down under“ i Australien og især i Tasmanien efter mere end ti års tilløb endelig i 2006 har givet et pænt udbytte. I 1994 plantede man de første træer podet med trøffel-mycelium i Tasmanien, og nogle år senere bredte trøffelpantagerne sig til det australske fastland. Den allerførste Perigord-trøffel kunne høstes i 1999 af den tasmanske trøffelmarker Tim Terry, og siden er det gået fremad, om end de store trøffelmængder længe udeblev. En af de mest succesfulde blandt Australiens trøffelpantager er Hazel Hill Farm ved Manjimup i det vestlige Australien. Den har 13.000 podede egetræer og hasselbuske over 21 hektar, og i 2003 kunne forvalteren Nick Malajczuk høste den første Perigord-trøffel på det australske fastland. Året efter samlede han 4 kg, i 2005 26 kg, og en perfekt vintersæson i juli-august 2006 endte med en høst på hele 100 kg. Da handelsprisen ligger på over 10.000 kr. pr. kg gav det en ganske pæn indtægt. Sammen med Australiens 130 øvrige trøffelpantager håber Hazel Hill Farm snart at kunne overtage en væsentlig del af hele verdensproduktionen af Perigord-trøfler. De senere år har den ligget på bare 50-100 tons, og i dårlige år har den været så lav som 10 tons (Ed Charles: The Australian, 27. oktober 2006).

– at det er lykkedes indiske forskere at bringe skimmelsvampesporer til live efter 430.000 års dvale. Fire meter lange borekerner fra bunden af Det indiske Oceans dybeste dele (Chagos-graven i 5900 meters dybde) viste sig at indeholde sporer af *Aspergillus sydowii*, og disse havde bevaret spiringsevnen fuldt ud fra en fjern fortid. For at kontrollere, at sporerne virkelig kunne tåle de ekstreme forhold på bunden af dybhavet, udsatte man dem en ekstra gang for 500 atmosfæres tryk ved 5 grader Celsius, og det tog de ikke den fjerneste skade af. Dette er de ældste levende svampesporer, man endnu har fundet. I 1999 fandt man levende svampesporer i den grønlandske indlandsis med en alder på op til 140.000 år (se Vidste du... i Svampe 40), men en amerikansk mikrobiolog, dr. Scott

Rogers fra University of Ohio, mener, at man på bunden af Lake Vostok i Antarktis måske kan finde levende svampesporer, der er op til 1 million år gamle (C. Raghukumar: Deep-Sea Research I, 51 (11): 1759-1768, november 2004; BBC News 19. oktober 2004).

– at der i 2006 for fjerde år i træk blev sat verdensrekord i kategorien „dyreste trøffel“ i Italien. De foregående tre år var der på auktioner solgt piemonteser-trøfler (*Tuber magnatum*) til hhv. 224.650 kr. (410 gram), 296.660 kr. (852 gram) og 708.700 kr. (1210 gram). Men den 13. november 2006 nåede trøffeleuforien nye højder. En kæmpetrøffel på 1509 gram – vist nok den næststørste i historien – blev sat til salg på en velgørenheds-auktion på slottet Castallo di Grinzane Cavour, 50 km fra Torino. I lighed med de tidligere år blev auktionen transmitteret via satellit til udlandet. Et festklædt publikum i Hong Kong og Paris skulle byde trøflen op, og det endte med, at den kinesiske milliardær Sir Gordon Ying Sheung Wu lukkede auktionen med et bud på 125.000 Euro, eller 932.300 kr. efter at have vundet en fascinerende kappestrid med den franske skuespiller og trøffelelsker Gerard Depardieu. Trøflen blev fløjet til Hotel Ritz Carlton i Hong Kong, og hr. Wu måtte punge ud. I alt 18 trøfler blev solgt på auktionen til en pris af 259.000 Euro, og pengene gik denne gang til italiensk kræftforskning og til organisationen Mothers' Choice, som hjælper fattige mødre i Indien og Kina (www.winenews.it/index.php?c=detail&id=9330&dc=58; november 2006).

– at amerikanske kontaktlinsebærere i 2006 blev udsat for svampeangreb som aldrig før. Et rensmiddel til kontaktlinser, ReNu with Moisture Lock, så ud til voldsomt at fremme udbredelsen af skimmelsvampen *Fusarium solani*, som forårsager ubehagelige ardannelser i hornhinden („fungus keratitis“), når man anvender kontaktlinserne efter rensning. I marts-maj 2006 opstod over 200 tilfælde af sygdommen i USA, og The U.S. Centers for Disease Control and Prevention fik foranlediget, at produktet blev trukket

tilbage i hele verden. Tilsyneladende virkede et særlig polymer-indhold i væsken næsten som en magnet på *Fusarium*. Firmaet Bausch & Lomb, der havde markedsført produktet, kan imødeset et erstatningskrav fra de skadelidte i milliardklassen [The Times 17. maj 2006; The Scotsman 28. juni 2006; www.logicalimages.com/resources/FusariumKeratitis.htm, juni 2006].

– at den britiske svampeforening efter mange etiske overvejelser for nylig i et af deres tidsskrifter, Mycological Research, bragte en detaljeret gennemgang af svampes og svampesgiftes brug i biologisk krigsførelse, inspireret af en artikel om samme emne året før i Journal of Food Protection. Selv om arter af bakterier og virus hidtil har domineret den biologiske og biokemiske krigsførelse, er der blandt mikrosvampe også adskillige „våbenkandidater“, som kan være tillokkende for „bioterrorister“. Der er først og fremmest tale om, at svampe kan bruges til at ødelægge afgrøder og gøre områder ubeboelige, men også en direkte giftvirkning mod mennesker kan komme på tale. Mange arter af *Fusarium* producerer f.eks. det særdeles ubehagelige giftstof „T-2 toksin“, som kan gennemtrænge huden, men især går gennem slimhinderne og ødelægger flere indre organer. Ved indånding af giftstoffet i forstøvet form er 2,7 mg/kg dødeligt for en gris. Endvidere er det lykkedes at få dannet de meget giftige aflatoksiner (som bl.a. giver leverkræft) ved opformering af *Aspergillus* i drikkevand, og man har spekuleret i, om det er muligt at dyrke mycelium af Grøn Fluesvamp (*Amanita phalloides*) i en laboratoriefmentor for at producere store mængder af det dødelige alfa-amanitin. Artiklerne fokuserer først og fremmest på risikovurdering og giver hverken tips til masseproduktion af giftstoffer eller afsløringer af særlige svampeisolaters identitet (A.-A. Stark: Journal of Food Protection 68 (6): 1285-1293, juni 2005; R.R.M. Paterson: Mycological Research 110 (9):1003-1010, september 2006).

– at Danmarks hårdt plagede Hestekastanier (*Aesculus hippocastanum*), der gennem de seneste år har lidt under angreb af Kastanie-Minérsmøl (*Cameraria ohridella*), nu også er truet af en ubehagelig „blødersygdom“. I Stor-

britannien er omkring 3.000 af landets 500.000 hestekastanier blevet dræbt af „bleeding canker“, store, mørke, væskende kræftsår i barken. Yderligere 50.000 træer er smittet i Storbritannien, og også i Frankrig, Tyskland og Nederlandene er sygdommen på vej frem. I Holland er 30-50 % af alle hestekastanier angrebet. Engelske forskere mener, at sygdommen er forårsaget af de to ægsporesvampe (eller -alger) *Phytophthora cactorum* og *P. citricola*, men hollandske forskere fra jordbrugsuniversitetet i Wageningen er overbevist om, at den skyldes en bakterie i *Pseudomonas syringae*-gruppen. Det er ikke sikkert, at der er tale om helt den samme sygdom, men symptomerne ser ens ud: barken begynder at bløde med en mørk, rødlig væske, sprækker op og dør, og når skaden er nået hele vejen rundt om stammen, visner træet. Sygdommen er endnu ikke set i Danmark, men den er tæt på (J. Webber: www.forestry.gov.uk; www.kastanjeziekte.wur.nl; Daily Telegraph 25. august 2006; Grønt Miljø 8/2006, s. 20, oktober 2006).

– at man ved den internationale mykologiske kongres i Cairns, Australien, i august 2006 heftigt diskuterede muligheden for at lave et særligt mykologisk kodeks for videnskabelig navngivning af svampe. Hidtil har reglerne for svampes navngivning været inkluderet i det botaniske navngivningskodeks, og en afstemning blandt deltagerne i kongressens nomenklaturgruppe tyder på, at det nok også fortsætter sådan i fremtiden. Men der er mange problemer ved at navngive svampe. Nogle svampearter har f.eks. to navne, et (evt. flere) for det ukønnede stadium og et for det kønnede, og en del mykologer vil gerne gøre op med det efter devisen: kun ét navn pr. art. Et flertal af nomenklaturgruppens medlemmer stemte også for, at man i fremtiden kun skal kunne navngive nye arter, hvis man samtidig lagrer oplysninger om dem i den internationale database MycoBank. Nu vil en særlig komité udarbejde ændringsforslag til det botaniske kodeks inden næste internationale mykologiske kongres i 2010 i Edinburgh, så man kan stemme om dem og få dem optaget i et nyt navngivningskodeks ved den botaniske kongres i Melbourne i 2011 (A. Y. Rossman: Mycological Research 110 (11): 1255-1256, november 2006).

Rågård Mose huser en utrolig masse døde stammer – her stående birkestammer med Tøndersvamp (*Fomes fomentarius*) og Randbæltet Hovporesvamp (*Fomitopsis pinicola*). Foto Thomas Læssøe.

Det Lille Sverige

Thomas Læssøe & Jan Gert Borgergren Nielsen
– med bidrag fra Benny T. Olsen og Hekseringen

Højt oppe mod nord, i hvert fald en smule nord for København, ligger der et sted der hedder Lille Sverige, nærmere bestemt ved Ny Hammersholt i vestkanten af Store Dyrehave. Lige øst for Lille Sverige ligger Rågård Mose (ca. 12 ha), der for over hundrede år siden blev delvis tilplantet med Rødgran. Under første verdenskrig blev der desuden gravet tørv på stedet. Mosen løber mod nord over i et andet moseområde omkring Sorte Dam, og mod syd forlænges mosen i Store Gravermosen. Mod øst er mosen afgrænset af et stykke gammel bøg på morbund og mod vest af diverse yngre granplantninger m.v. Adgang til mosen kan man fx få fra en lille P-plads ved Treled på Københavnsvej eller fra P-pladsen ved Rågårdshus (den længste spadseretur).

I dag henligger mosen i en slags naturtilstand, selvom granen jo ikke er hjemmehørende her til lands. Udover kæmpestore graner i alle grader af nedbrydning findes der en masse opvækst af graner og en masse levende og døde birke af imponerende dimensioner. Hist og her i lidt tørrere partier kan der findes en enkelt Bøg, og der er også indslag af enkelte andre træarter i mosen. Ude i mosen er der mange små damme skabt ved rodvæltning af de store graner, og der er også dybere grøfter fyldt med vandplanter. Grundvandet ligger meget højt, luftfugtigheden er høj en stor del af året, og myggene trives på stedet. Ved et sent besøg i efteråret fandt vi Sørgekåbe, der havde sat sig i hvileposition i en væltet, hul Birk.

Hvorfor skrive denne historie? Jo, ud over stedets skønhed – hvis man er til smukt forfald – findes der selvfølgelig en for Danmark helt unik funga, som man skal dybt ind i Sverige for at se magen til.

Vi har undersøgt mosen dels ved en række punktbesøg på forskellige årstider og dels ved at udvælge ti granstammer i forskellige nedbrydningsstadier til et mere detaljeret studium. Ved en hurtig tur på tværs af mosen er det klart mest dominerende element på alle årstider den store mængde af Randbæltet Hovporesvamp (*Fomitopsis pinicola*). Når efterårssæsonen er på toppen, er der også en mængde ektomykorrhizasvampe, fx Mose-Mælkehat og forskellige arter af Skælrørhat. Arterne fra de forskellige typiske substrater i mosen er angivet i boksene. Der er også en boks, hvor de rødlistede svampe er angivet. Den mest prominente af disse er uden tvivl Flammeporesvamp (*Pycnoporellus fulgens*) som vi skønner findes på et sted mellem 30 og 50 stående eller væltede graner i mosen. Nitare (2000) anser denne art for en god signalart for urskovsagtig granskov. Arten er ud over denne lokalitet kun kendt fra Tisvilde (Strandberg & Strandberg 1991). Da "Birke-Ildporesvamp" (*Phellinus lundellii*) først blev fundet i mosen som ny for Danmark i 2006 (se andetsteds i bladet) kan denne art endnu ikke rødlistes (rødlisten opererer med en 10-års periode før rødlistning kan foretages), og det samme gælder

Thomas Læssøe & Jan Gert Borgergren Nielsen, Biologisk Institut, Øster Farimagsgade 2D, DK-1353 København K; thomasl@bi.ku.dk, jgbnielsen@bi.ku.dk

Little Sweden

A partly drained boggy forest, originally planted with spruce more than one hundred years ago, has been left unmanaged. It now contains many decay classes of dead trunks, mainly from spruce and birch, and spruce is regenerating. The forest contains many small ponds created by uprooted spruce and the relative humidity is generally very high. Dominant fungi on spruce include *Fomitopsis pinicola*, *Trichaptum abietinum*, *Exidia pithya* and much more surprising *Pycnoporellus fulgens*. National rarities are *Exidia cartilaginea*, *Climacocystis borealis*, *Psilocybe turficola*, *Phellinus lundellii* (first DK record) and others. Even an undescribed fungus, a species of *Neobarya*, was uncovered on rotten *Picea* bark.

Rødlistede svampe – angivet efter rødlistekategori

Rødlistevurderet fra 2002 til 2006

Moderat Truet (EN)

Børsteporesvamp (*Climacocystis borealis*) på Gran

Glat Ildporesvamp (*Phellinus laevigatus*) på Birk

Flammeporesvamp (*Pycnoporellus fulgens*) på Gran

Sårbar (VU)

Brusk-Bævretop (*Exidia cartilaginea*) på Birk

Næsten truet (NT)

Nordisk Mælkehat (*Lactarius trivialis*) under Gran

Phlebia subcretacea på Gran

Rødlistevurderet 1997

Akut truet (E)

Knudret Kulsnegl (*Camarops tubulina*) på Gran

Tørve-Nøgenhat (*Psilocybe turficola*)

på tørvejord/Sphagnum

Sjælden (R)

Kantet Huesvamp (*Mycena picta*) på Birk

Purpur-Huesvamp (*M. purpureofusca*) på Gran

Stinkende Huesvamp (*M. stipata*) på Gran

Den rødlistede Flammeporesvamp (*Pycnoporellus fulgens*) er almindelig i mosen, både som her på stående døde granstammer og på faldne stammer. TL-12745. Foto Thomas Læssøe.

Flammeporesvamp (*Pycnoporellus fulgens*) er afhængig af ved nedbrudt af Randbæltet Hovporesvamp (*Fomitopsis pinicola*). Foto Thomas Læssøe.

Knudret Kulsnegl (*Camarops tubulina*) gror på store granstammer, men kan på andre lokaliteter også forekomme på Bøg. TL-12775. Foto Thomas Læssøe.

Svampe på Rødgran-stammer (*Picea abies*)

Poresvampe:

Række-Sejporesvamp (*Antrodia serialis*)

Tømmer-Sejporesvamp (*A. sinuosa*)

Gul Sejporesvamp (*A. xantha*)

Snyltende Elastikporesvamp (*Antrodiella parasitica*) på bark og Violporesvamp

Børsteporesvamp (*Climacocystis borealis*)

Almindelig Gråporesvamp (*Diplomitoporus lindbladii*)

Ranbæltet Hovporesvamp (*Fomitopsis pinicola*)

Skinrende Lakporesvamp (*Ganoderma lucidum*)

Duftende Korkhat (*Gloeophyllum odoratum*)

Gran-Tjæreporesvamp (*Ischnoderma benzoinum*)

Brunporesvamp (*Phaeolus schweinitzii*) lige N for selve mosen

Blod-Skorpeporesvamp (*Physisporinus sanguinolentus*)

Blålig Kødpoersvamp (*Postia caesia*)

Dråbe-Kødpoersvamp (*P. guttulata*) på stub

Støvende Kødpoersvamp (*P.ptychogaster*)

Bitter Kødpoersvamp (*P. stiptica*)

Flammeporesvamp (*Pycnoporellus fulgens*)

Rødgrå Krystalporesvamp (*Skeletocutis carneogrisea*)

Almindelig Violporesvamp (*Trichaptum abietinum*)

Børsteporesvamp (*Climacocystis borealis*) er et af de nordlige islæt i mosen. Den gror på store granstammer. TL-12353. Foto Thomas Læssøe.

Skinrende Lakporesvamp (*Ganoderma lucidum*) forekommer på Birk, men som vist her også på Gran. TL-12774. Foto Thomas Læssøe.

Almindelig Gråporesvamp (*Diplomitoporus lindbladii*), her på Gran, kendes på de lysegrå, resupinate frugtlegemer. TL-12779. Foto Thomas Læssøe.

Svampe på Rødgran-stammer (*Picea abies*) – fortsat

Bark- og bævresvampe:

Gran-Lædersvamp (*Amylostereum chailletii*)

art af Spindhinde

(*Botryobasidium subcoronatum*)

Fyrre-Guldgaffel (*Calocera furcata*)

Almindelig Tømmersvamp

(*Coniophora puteana*)

Glat Vulkanskorpe (*Dacryobolus karstenii*)

Almindelig Tåresvamp (*Dacryomyces stillatus*)

Gran-Bævretop (*Exidia pithya*)

art af Tandsvamp (*Hyphodontia alutaria*)

art af Tandsvamp (*H. nespori*)

art af Tandsvamp (*H. pallidula*)

art af Åresvamp (*Phlebia subcretacea*)

Phlebiella pseudotsugae

Bævretand (*Pseudohydnum gelatinosum*)

Tyndkødet Hussvamp (*Serpula himantoides*)

Blødende Lædersvamp

(*Stereum sanguinolentum*)

Glat Vulkanskorpe (*Dacryobolus karstenii*) er tilknyttet store gennemrådne granstammer. TL-12778. Foto Thomas Læssøe.

Enlig Svovlhat (*Hypholoma marginatum*) gror højt oppe på de væltede rodkager. Foto Thomas Læssøe.

Fjernbladet Rødblåd (*Entoloma rhodocylix*) trives i fugtig granskov med mos og meget dødt ved. TL-12770. Foto Thomas Læssøe.

Tyndkødet Hussvamp (*Serpula himantoides*) laver brunmuld på især granstammer i mosen. TL-12766. Foto Thomas Læssøe.

Lamelsvampe:

Kølestokket Honningsvamp (*Armillaria gallica*)

Foranderlig Muslingsvamp (*Crepidotus variabilis*) på kviste

Fjernbladet Rødblåd (*Entoloma rhodocylix*), muligvis på Birk

Randbæltet Hjelmhhat (*Galerina marginata*)

Gran-Svovlhat (*Hypholoma capnoides*)

Enlig Svovlhat (*H. marginatum*)

Gulstokket Huesvamp (*Mycena epipterygia*)

Purpur-Huesvamp (*M. purpureofusca*)

Rødægget Huesvamp (*M. rubromarginata*)

Stinkende Huesvamp (*M. stipitata*)

Safran-Skælhat (*Pholiota astragalina*)

Flamme-Skælhat (*P. flammans*)

Dværg-Skælhat (*P. scamba*)

Sortfiltet Viftesvamp (*Tapinella atrotomentosa*)

Purpur-Væbnerhat (*Tricholomopsis rutilans*)

Sæksvampe:

Almindelig Sækhinde (*Ascocorticium anomalum*)

Knudret Kulsnegl (*Camarops tubulina*)

art af Klarskive (*Hyaloscypha fuckelii* var. *fuckelii*)

art af Kulmusling (*Lophium mytilinum*)

art af Klyngeskive (*Pezicula eucrita*)

Svampe på birkestammer (*Betula* spp.)

Poresvampe:

Elastik-Sejporesvamp (*Antrodiella semisupina*)

Rødmende Læderporesvamp (*Daedaleopsis confragosa*)

Tøndersvamp (*Fomes fomentarius*)

Ranbæltet Hovporesvamp (*Fomitopsis pinicola*)

Flad Lakporesvamp (*Ganoderma lipsiense*)

Skinnende Lakporesvamp (*G. lucidum*) (H. Mathiassen / E. Rald)

Elle-Spejlporesvamp (*Inonotus radiatus*) (H. Mathiassen / E. Rald)

Glat Ildporesvamp (*Phellinus laevigatus*) (er iflg. P. Corfixen formodentlig fundet i mosen eller meget tæt på. Er i rødbasen blot angivet fra St. Dyrehave)

Birke-Ildporesvamp (*P. lundellii*)

Birkeporesvamp (*Piptoporus betulinus*)

Mælkehvid Kødporesvamp (*Postia lactea* s.l.)

Bæltet Læderporesvamp (*Trametes ochracea*)

ubestemt Poresvamp (*Skeletocutis?*) på birkebark og Tøndersvamp

Bark- og bævresvampe:

Grovtandet Kalkskind (*Basidioradulum radula*)

art af Spindhinde (*Botryohypochnus isabellinus*)

Æg-Kalkskind (*Bulbillomyces farinosus*) i vandhuller

Gråviolet Åresvamp (*Ceraceomyces serpens*)

Purpur-Lædersvamp (*Chondrostereum purpureum*)

Brusk-Bævretop (*Exidia cartilaginea*)

Almindelig Bævretop (*E. plana*)

Dunet Randtråd (*Phanerochaete velutina*)

Bævrende Åresvamp (*Phlebia tremellosa*)

Lamelsvampe:

Tegl rød Svolvhat (*Hypholoma lateritium*)

Anis-Savbladhat (*Lentinellus cochleatus*)

Kantet Huesvamp (*Mycena picta*)

Toppet Huesvamp (*M. galericulata*)

Skive- og kernesvampe:

Stor Sejskive (*Ascocoryne cylichnium*)

Almindelig Gulskive (*Bisporella citrina*)

Foranderlig Kulbær (*Hypoxylon multiforme*)

art af Gråskive (*Mollisia* sp.)

Ombrophila ?/sp.

Alm. Bævretop (*Exidia plana*) er meget almindelig på birkene. TL-12256. Foto Thomas Læssøe.

Birke-Ildporesvamp (*Phellinus lundellii*) er mosens mest markante sjældenhed med dette fund som det hidtil eneste i Danmark. TL-12744. Foto Thomas Læssøe.

Brusk-Bævretop (*Exidia cartilaginea*) er en prægtig og i Danmark meget sjælden bævresvamp. TL-12247. Foto Thomas Læssøe.

Vedboende svampe på diverse træarter

Bøgestamme (*Fagus*) (én stamme):

Kuljordbær (*Hypoxylon fragiforme*)

Art af Randtråd (*Phanerochaete laevis*)

Cinnoberporesvamp (*Pycnoporus cinnabarinus*)

Kløvblad (*Schizophyllum commune*)

Håret Læderporesvamp (*Trametes hirsuta*)

Pil (*Salix*):

Tobaksbrun Ruslædersvamp (*Hymenochaete tabacina*)

art af Frynseskive (*Lachnum brevipilosum*)

Eg (*Quercus*):

Prægtig Frynseskive (*Capitotricha bicolor*) (?Eg)

Vifte-Rødblad (*Entoloma byssisedum*)

for Snyltende Elastikporesvamp (*Antrodia parasitica*), der nu er kendt fra i hvert fald tre lokaliteter. På rødlisten (<http://redlist.dmu.dk>) er Dråbe-Kødporesvamp (*Postia guttulata*) opført som DD, dvs. at der ikke var tilstrækkelige data til at belyse denne svamps status. Den findes dog hvert år på en række nordsjællandske lokaliteter og synes ikke at have store krav til voksestedet (andet end granstubbe), og den må antages at være under spredning. En egentlig kortlægning kunne være interessant for at belyse sidstnævnte forhold. Koralpigsvamp (*Hericium coralloides*) er angivet fra mosen på Bøg, men det er formodentlig fra bøgestykket lige øst til nord for selve mosen. Fundet af Tørvemos-Nøgenhat gør mosen til den anden kendte danske lokalitet for denne flotte art.

De udvalgte granstammer

Der blev valgt ti stammer både i Rågård Mose og på det naturvidenskabelige reservat Strødam, der ligger relativt få kilometer mod nordvest, for bl.a. at belyse kontinuitetens betydning. Granerne på Strødam er noget yngre og mere ensaldrede end i Rågård Mose. Forskelle i det lokale klima, jordbundsforhold osv. gør dog en

sammenligning relativt problematisk. Der blev fundet i alt 36 arter i Rågård Mose mod 27 på Strødam med 19 % fællesarter. Der blev ikke fundet en eneste rødlistet svamp på Strødam (se boks for Rågård Mose). Flere af de unikke Strødam-arter forekommer højst sandsynligt også i Rågård Mose, fx Citronskorpe. Granerne på Strødam ligger mere tørt og også mere eksponeret end i Rågård Mose, og dimensionerne er heller ikke helt så imponerende. Stammerne blev inspiceret i alt fem gange, og inden for et afgrænset område af mosen (ca. 2 ha) blev der også noteret arter fra andre stammer. De følgende tre arter var de mest registrerede på de ti stammer (angivet oppefra og ned): Randbæltet Hovporesvamp, Gran-Bævretop, Almindelig Violporesvamp. Resultaterne svarer fint til en svensk undersøgelse af granstammer i naturskov og drevet skov (Lindblad 1998). Strødam faldt mest ud som den drevne skovtype, dog blev der fundet nogle få arter som i den svenske undersøgelse kun blev fundet i naturskov. Dette kan måske forklares ved den meget store vedmasse på Strødam (de fleste stammer blev fældet men efterladt på stedet for at slippe af med en ikke hjemmehørende træart på reservatet). Rågård

Førnesvampe (saprotrofer, evt. mostilknyttede)

Lille Blod-Champignon (*Agaricus silvaticus*)

Gulhvid Champignon (*A. silvicola*)

Kridt-Tragthat (*Clitocybe candicans*)

Kødfarvet Tragthat (*C. diatreta*)

(H. Mathiassen/E. Rald)

art af Muslingesvamp (*Crepidotus epibryus*) (græs)

Okkergul Grynhat (*Cystoderma amianthinum*)

Gulkødet Grynhat (*C. jasonis*)

Dunstokket Hjelmmhat (*Galerina vittiformis*)

Almindelig Orangekantarel

(*Hygrophoropsis aurantiaca*)

Nåle-Bruskhat (*Marasmiellus perforans*)

Gulægget Huesvamp (*Mycena citrinomarginata*)

Hvidmælket Huesvamp (*M. galopus*)

Rødmælket Huesvamp (*M. sanguinolenta*)

Blankstokket Huesvamp (*M. vitilis*) under Eg

Brunpletet Huesvamp (*M. zephirus*)

Alm. Stinksvamp (*Phallus impudicus*)

Tørve-Nøgenhat (*Psilocybe turficola*)

på tørvejord/Sphagnum

Alm. Mørkhat (*Psathyrella artemisiae*)

Plettet Fladhat (*Rhodocollybia maculata*)

Gran-Koglehat (*Strobilurus esculentus*)

på grankogler

Tørve-Nøgenhat (*Psilocybe turficola*) er en af mosens sjældneste svampe. Den er ellers kun kendt fra Maglemosen lidt længere nordpå i Grib Skov. TL-12767. Foto Thomas Læssøe.

Svampe på svampe eller svampedyr

Rødgrå Krystalporesvamp (*Skeletocutis carneogrisea*) er ret almindelig i mosen, her direkte oven på Alm. Violporesvamp (*Trichaptum abietinum*), andre steder uden denne. TL-12768. Foto Thomas Læssøe.

Snyltende Elastikporesvamp (*Antrodiella parasitica*) på Violporesvamp
Rødgrå Krystalporesvamp (*Skeletocutis carneogrisea*) på Violporesvamp
Bertia moriformis på Violporesvamp
art af Cinnobersvamp (*Cosmospora episphaeria*) på diatrypacé på birkestamme
Bleg Kødernesvamp (*Hypocrea pallida*) på Kødporesvamp
Snyltende Kødernesvamp (*Hypocrea pulvinata*) på Birkeporesvamp
Almindelig Snylteskorpe (*Hypomyces aurantius*) på Børsteporesvamp
Hvid Hængepig (*Mucronella calva*) på Rødgrå Krystalporesvamp
Violet Cinnobersvamp (*Nectriopsis violacea*) på Trolsmør (*Fuligo* sp.)
art af Kuldyne (*Nemania ?reticulata*) på Randbæltet Hovporesvamp
Neobarya n. sp. (ubeskrevet art) formodentlig på barksvamp på granbark
Ophiostoma polyporicola på poresvamp
Huenål (*Spinellus fusiger*) på Stinkende Huesvamp
Stilbella byssiseda (syn. *Blistrum orbiculare*) på svampedyr-sporangier (*Cribraria*?)
Fladhatte-Snyltehjerne (*Syzygospora tumefaciens*)

Svampedyr / slimsvampe

Skindende Støvpude (*Enteridium lycoperdon*)

Almindelig Rødært (*Lycogala epidendron* s.l.)

Henrik F. Gøtzsche har samlet en række svampedyr i mosen, som dog ikke er færdigbearbejdede.

Mose har en stribe arter, der kun karakteriserer naturskovstypen.

En ny art og problemer

Det detaljerede stammestudium afslørede en lille hvid kernesvamp, som vi kunne henføre til slægten *Neobarya*, hvor den eneste kendte danske art hidindtil, *N. parasitica*, gror på kernesvampen *Bertia moriformis*. Vi kunne dog ikke finde et passende navn til vores indsamling, som muligvis havde fortæret en barksvamp. Arten er nu ved at blive publiceret som en helt ny art i samarbejde med den amerikanske mykolog Gary Samuels, som tilfældigvis var ved at revidere slægten på verdensplan. En poresvamp fundet overgroende en Tøndersvamp har også voldt problemer og henligger indtil videre som ubestemt. Rødgrå Krystalporesvamp blev fundet i en stor udgave på granbark, tilsyneladende uden tilstedeværelse af den normale „vært“ Almindelig Violporesvamp, men mikroskopisk kan den tilsyneladende kun henføres til denne art, som forekommer i den typiske form flere

steder i mosen.

Tag en tur i Rågård Mose og oplev det Lille Sverige! Og find samtidig alle de svampe som mangler i listerne herover.

Efterskrift

Der ligger flere moser med tilgroning af graner i både Store Dyrehave og i Grib Skov, og det er forventeligt at også disse moser rummer spændende svampe, fx yderligere forekomster af Flammeporesvamp.

Tak til Henrik Gøtzsche for i sin tid at have gjort TL opmærksom på mosens eksistens og store potentiale.

Litteratur

Lindblad, I. 1998. Wood-inhabiting fungi on fallen Norway spruce: relations to management and substrate quality. – Nord. J. Bot. 18: 243-255.

Nitare, J. (red.) 2000. Signalarter. Skogsstyrelsen.

Strandberg, M. & B. Strandberg 1991. Pycnoporellus fulgens, en ny dansk poresvamp. – Svampe 24: 15-17.

Diplomtager 2006

Anker Hansen, Sønderborg, har bestået diplomprøven i svampekundskab 2006.

Foreningen ønsker tillykke!

Usædvanlige danske svampefund

Endnu en gammel Eg med Safrangul Fedtporesvamp (*Aurantioporus croceus*)

På en fin sommerfugletur til Lolland-Falster d. 23. juli 2006 demonstrerede jeg på Løgnor Egetunge for mine naturhistorisk interesserede venner, og der gik en vis sport i at spotte dem højt oppe i de gamle ege. Jens Frimer Andersen, en af landets ypperligste fugletegnere, kaldte mig over for at vise mig en orange Egetunge, som han med sit falkeblik havde spottet højt oppe og kun lige synlig! Det var i stedet en ret så ung Safrangul Fedtporesvamp – ikke mere end 30-40 meter fra det hidtil eneste kendte voksested på en væltet og nu stærkt nedbrudt Eg. Vi skulle altså være sikret denne prægtige art endnu mange år, da værtstræet er stort og

tilsyneladende livskraftigt.

På det seneste ser det i øvrigt ud til at de videnskabelige mykologer er ved at enes om at kalde arten for *Hapalopilus croceus* frem for *Aurantioporus*. Vi får se hvor den lander (se også Hansen & Vesterholt 2001).

Thomas Læssøe

Birke-Ildporesvamp (*Phellinus lundellii*) fundet i Nordsjælland

På en fællestur med Jan Vesterholt til Härjedalsområdet i Mellemsverige i August så vi en del til de boreale arter af ildporesvampe, men det var en stor overraskelse ved hjemkomsten at finde en af de samme i Rågård Mose i Store Dyrehave (se andetsteds i dette blad).

Annegrete Eriksen, Langdalsvej 26, 9900 Frederikshavn; meriksen@post5.tele.dk
Jacob Heilmann-Clausen, HabitatVision, Skælskørvej 22, 4180 Sorø; jhc@habitatvision.dk
Henning Knudsen, Botanisk Museum, Gothersgade 130, 1123 København K; HenningK@snm.ku.dk
Margaretha Liebmann, Strandvejen 87, 7120 Vejle Øst; pvliebmann@bsanet.dk
Thomas Læssøe, Biologisk Institut, Øster Farimagsgade 2D, 1353 København K; thomasl@bi.ku.dk
Jan Vesterholt, Botanisk Museum, Gothersgade 130, 1123 København K; myco@vip.cybercity.dk

Notes on rare fungi collected in Denmark

Aurantioporus croceus is recorded high up on a big standing oak, very close to the only known, now strongly decayed trunk, from where this species has been recorded in recent times.

The boreal polypore *Phellinus lundellii* is surprisingly recorded as being Danish from an area locally known as "Little Sweden". This area also boasts other mainly boreal polypores.

Artomyces pyxidatus is recorded as new to Denmark. It was found in a protected site in Northern Jutland, on a moss covered trunk of *Populus tremula*.

Resupinatus taxi (*Stigmatolemma taxi*) has been recorded for the first time in Denmark, on a twig of *Juniperus communis*. The host and the pseudoangular spores are diagnostic.

Lyophyllum aemiliae, recently described from Italy, was found in an *Abies* dominated plantation on calcareous sand. Its remarkable feature is that the gills stain orange when bruised.

Lyophyllum osmophorum is with some hesitation reported as Danish. The material is less omphaloid compared to the original description, but the smell, recalling *Inocybe bongardii*, is in accordance, unlike the record in Ludwig's Pilzkompendium. The microscopical details more or less agree with the description in Gilbert.

Rhodotus palmatus, known from all neighbouring countries, has now been found in Denmark, in Eastern Jutland on a fallen trunk of *Fagus*.

Porpoloma spinulosum can now be removed from the extinct category based on two finds in 2006, one under old oaks and the other in a more mixed broad-leaved forest. Both sites are rich in rare fungi and the soil is alkaline. Earlier records were from 1932, 1938 and 1953.

The status of *Lepiota subgracilis* in Denmark is reviewed in the light of two finds from 2006. Previously it was known from four localities (now six). It is typically not associated with *Lepiota* hotspots although it has been recorded at least once in such a spot.

Panaeolus guttulatus is recorded as new to Denmark, with finds from the islands Sjælland and Møn. Three collections were made in more or less disturbed and open areas in deciduous forests on calcareous soil.

Birke-Ildporesvamp (*Phellinus lundellii*) på stående birkestamme, TL-12744. Foto Thomas Læssøe.

Jeg ledte en flok studerende gennem mosen, da jeg spottede en stående tyk birkestamme, der især ved basis var næsten dækket med halvresupinate, mørke ildporesvampe. Jeg kunne ikke holde begejstringen tilbage og meddelte at vi stod foran Danmarks første *Phellinus lundellii*-forekomst. En lidt frisk udtalelse, der dog heldigvis holdt stik. Vores lokale ekspert Peer Corfixen tog endda derop for at inspicere fundet, og han kunne også efter en mikroskopisk

analyse bekræfte bestemmelsen. Af udseende er den som det ses af billedet ret karakteristisk, men mikroskopisk er slægten vanskelig. *Phellinus laevigatus*, der også er kendt fra lokaliteten (ingen nyere fund), er helt resupinat og har et kød (trama) med parallelle hyfer i modsætning til de sammenvævede hos Birke-Ildporesvamp (*P. lundellii* Niemelä). Almindelig Ildporesvamp (*P. ignarius*) er ikke halvresupinat og skal efter sigende kun forekomme på Pil. Den

ligeledes nordlige og birkeboende *P. nigricans* har en hat med flere sprækker og noget større og tykvæggede sporer. Den meget sjældne, men dog i Danmark forekommende *P. alni* forekommer ikke på Birk, men på Hassel, El, Æble m.v. og har desuden lysere farver, og den ligner i faconen mere Almindelig Ildporesvamp.

MATERIALE: NØ-SJÆLL.: Store Dyrehave, Rågårds Mose, 21.9.2006, på tyk, stående birkestamme i granbirkemose, TL-12744+ supp. ved P. Corfixen (C).

Thomas Læssøe

Kandelabersvamp (*Artomyces pyxidatus*) – en ny og flot art for Danmark

Den 3. september 2006 var jeg i Åsted Ådal, Faurholt Hede, vest for Frederikshavn for at planlægge ruten for en svampetur sammen med Henning Christensen – FSF, Region Nordjylland.

Ådalen er et spændende område. Den store variation i fugtighed og jordens næringsindhold og de dybe skrænter ned mod Åsted Å giver et meget varieret plante- og dyreliv. I 1967 sikredes ådalen ved fredning. Arealet er privatejet, men der er offentlig adgang til en stor del af området. I 1993 indgik Faurholt Skovgård aftale om urørt skov på ca. 25 ha inden for fredningen.

I det område er der en stor forekomst af gamle bævreasp (*Populus tremula*). De faldne stammer bliver liggende, og på en af disse liggende stammer, som var helt dækket af mos, så jeg et fantastisk syn af en Koralsvamp – troede jeg. Flere meter af stammen var dækket af denne svamp, som jeg troede var Rank Koralsvamp (*Ramaria stricta*). Ved nærmere eftersyn kunne jeg konstatere, at det var noget helt andet. Jeg tog fotografier af svampen samt materiale til mikroskopering. Efter opslag i henholdsvis Pilze an Bäumen (Jahn 1990) og Svampar (Ryman & Holmåsen 1984) bestemte jeg svampen til at være *Clavicornia pyxidata*. Det rigtige navn er nu Kandelabersvamp (*Artomyces pyxidatus* (Pers.) Jülich). Sporerne er ægformede, størrelsen omkring 3 x 5 µm. I begge opslagsværker beskrives svampen som sjælden. I Sverige er den på rødlisten som opmærksomhedskrævende og truet af det moderne skovbrug.

Den var ikke på den danske rødliste, og jeg fik ingen tilbagemelding efter min indberetning til Svampesund 2006. Jan Vesterholt var en tur heroppe i begyndelsen af oktober. Han fortalte mig, at svampen ikke var fundet i Danmark før. Vi så på lokaliteten, hvor der kun var et par gamle, slatne frugtleger tilbage. Her er en beskrivelse af mit fund.

Frugtlegerne var mellem 3 og 15 cm høje. Farven varierede fra næsten hvid som helt ung over lys gulbrun til brun som gammel. Ingen speciel lugt. Grenene var elastiske og lidt seje. Forgreningen er en meget speciel kandelaberform med skåltagtigt udvidet grentop, fra hvis kanter der udgår flere nye grene. Grenspidserne ligner små kroner. Den specielle forgrening gør, at svampen let kan identificeres, også hos gamle, næsten henfaldne frugtleger.

Svampen er vedboende og ligner en Koralsvamp, men er ikke i familie med dem. Den er heller ikke som før placeret i samme slægt som Trompetkølle (*Clavicornia taxophila*).

Lokaliteten svarer præcis til beskrivelsen i den svenske Signalarter. Indikatorarter på skyddsvärd skog (Nitare 2000): Skrænterne ned til Åsted Å med den relativt konstante luftfugtighed, løvtræer – overvejende gamle bævreasp – med mange liggende, nedbrudte stammer dækket af tykt mos.

På samme lokalitet har jeg fundet mange forskellige svampe, her kan nævnes et par af de mere eller mindre sjældne: Ræve-Spejlporesvamp (*Inonotus rheades*), Aspe-Ildporesvamp (*Phellinus tremulae*), *Scutellinia cejpui* og *Trechispora stellulata*, alle fundet på Bævreasp. Desuden er Oksetunge (*Fistulina hepatica*) fundet på en gammel Eg (*Quercus*) i nærheden.

Udbredelse: Kandelabersvamp er fundet i store dele af Sverige, med hovedforekomst i den østlige del. I Skandinavien er den også fundet i Norge og Finland, ligesom den er fundet i nogle andre europæiske lande. I Tyskland f.eks. har den en nordlig udbredelse. Endda i tempererede dele af Nordamerika og Asien samt på Cuba, i New Zealand og i Australien er den fundet. Men ingen af stederne er den almindelig. *Artomyces pyxidatus* forekommer oftest på Bævreasp, men er fundet på andre træer, f.eks. Gran, Birk, Pil, Løn, Bøg, Eg og Fyr. Ifølge Jahn kan der forekomme frugtleger på

Kandelabersvamp (*Artomyces pyxidatus*) på en mosdækket stamme af Bævreasp. Foto Annegrete Eriksen.

samme stamme år efter år, indtil stammen er helt nedbrudt. Så jeg ser frem til at følge udviklingen i de kommende år.

Det svenske navn, Kandelabersvamp, passer godt til udseendet af denne flotte svamp, og den har derfor fået det samme navn på dansk.

Annegrete Eriksen

Ene-Barkhat – en ny Barkhat i Danmark

Til næste år udkommer der en ny, revideret og stærkt udvidet udgave af Nordic Macromycetes bind 2 under navnet Funga Nordica. I den

forbindelse bearbejder jeg en række slægter, herunder en række småsvampe, der kollektivt oftest betegnes som Hængeskåle, Cyphellacéer. Det er hatsvampe, der er blevet så reducerede i udviklingens løb, at de har mistet både lameller og stok og kun har et millimeterstort, skive-, skål- eller rørformet frugtlege tilbage. Molekylære undersøgelser har nu vist, hvor de mere præcis hører hjemme i systemet, men også at nogle af dem ikke fortjener status som en egen slægt, fordi de i stamtræerne falder ind imellem hinanden og ikke hver for sig som såkaldte

Ene-Barkhat (*Resupinatus taxi*) på en gren af Ene, JHP 38.88. Foto Jens H. Petersen.

monofyletiske grupper.

En sådan slægt er *Stigmatolemma*, der nu skal slås sammen med Barkhat (*Resupinatus*) (Thorn, Moncalvo, Redhead, Lodge & Martin 2005). Barkhat er små hatsvampe med lameller, men uden stok (eller i det mindste stærkt reduceret og sidestillet) og domineret af grålige farver både på hat og lameller, desuden er sporerne runde. *Stigmatolemma*-arterne er millimeterstore, skålformede, grålige, og sporerne er runde. Det er derfor mindre overraskende, at de nu skal slås sammen med Barkhat, der altså nærmest kun afviger ved at have lameller, tidligere en vigtig karakter, nu bare én karakter blandt andre. Det understreges yderligere af at en nybeskreven art, *R. porosus*, har porer i stedet for lameller.

I Danmark findes to barkhatte i slægten *Resupinatus*, Lysfiltet Barkhat (*R. applicatus*) og Mørkfiltet Barkhat (*R. trichotis*). Desuden findes

mindst én skålformet art, *R. poriaeformis*, tidligere *Stigmatolemma p.* med det misvisende danske navn Tæpperør (den er skålformet, i modsætning til fx Bregnerør (*Woldmaria*) og Hængerør (*Henningsomyces*), der er rørformede). Hertil kan nu føjes endnu en art Ene-Barkhat (*Resupinatus taxi* (Lév.) Thorn, Moncalvo & Redhead):

Frugtlegerer spredte, enlige eller i smågrupper, siddende på barken, uden hyfemåtte, skålformede, 0,5-1,5 mm. Yderside fint kornet, grå. Inderside mørkt gråbrun, glat. Rand lige eller svagt bølget.

Sporer næsten runde, 4,5-5 x 5-5,5 µm, hyaline, med lille men tydelig apiculus, i nogle stillinger fremtrædende lidt kantede pga. 3-4 mørkere vorter, der svagt ses i sporens omrids, når man fokuserer op og ned; basidier 18-25 x 4-6 µm; hyferne smalle, 1,5-2,5 µm, lange, elastisk-bøjede, med talrige tydelige øskner og ofte opsvulmede ved tværvæggene. Hyferne på frugtlegerets yderside tilklistrede med uregelmæssigt, svagt gulligt krystallinsk materiale.

MATERIALE: S-JYLL.: Stubæk By ved Åbenrå, på barken af frisk, tynd gren af Ene (*Juniperus communis*), 4.7.1988, R. Toft (JHP 38.88)(C).

Arten synes temmelig dårligt kendt. Beskrevet af Léveillé allerede i 1837 som *Cyphella taxi* fra Paris på Taks (*Taxus baccata*) og siden flyttet til *Stigmatolemma* af Donk (1962), men stadig meget sporadisk omtalt i litteraturen. Den er bedst kendt fra tørre områder i en række af USA's sydstater såsom Georgia, Louisiana og Florida på *Juniperus virginiana*. Fra Europa har jeg på Internettet fundet angivelser fra Tyskland på *Juniperus communis*, men ellers er det beskedent, hvad der kan findes. Ene er ikke noget eldorado for svampe, måske fordi den vokser meget langsomt og veddet bliver meget hårdt. Det kan være en årsag til at den er sjælden, men dens størrelse og farve kan også være årsag til at den blot er overset.

Den anden danske skålformede art, *R. poriaeformis*, adskiller sig ved at have mange frugtlegerer tæt samlede i en 1-2 cm stor, rund gruppe, der kan minde om en tynd grå poresvamp siddende på et underlag af grålige hyfer (et subiculum). Den har større sporer (5-8 µm i diam.) uden „kanter“ og er sjælden på forskellige løvtræsstammer.

Orangeplettet Gråblad (*Lyophyllum aemiliae*) under Ædelgran ved Rubjerg Knude, JV06-389. Lamellerne anløber orange ved berøring. Foto Jan Vesterholt.

En tak til Ronald Toft for materialet (via Jan Vesterholt) af denne og andre fine Hængeskåle.

Henning Knudsen

Orangeplettet Gråblad (*Lyophyllum aemiliae*) ny for Danmark

Orangeplettet Gråblad (*Lyophyllum aemiliae* Cons.) er beskrevet fra Italien så sent som i 1998 (Consiglio 1998, Consiglio & Contu 2002). Den tilhører gruppen af gråblade som anløber sort på lamellerne efter berøring. De fleste anløbende gråblade bliver øjeblikkelig sorte eller først mørkeblå, men hos Orangeplettet Gråblad bliver lamellerne tydeligt orange ved berøring og først sorte efter nogen tid. Her følger en kort beskrivelse:

Hat 25-50 mm, hvælvet til afladt uden pukkel, glat, tør, næsten ensfarvet gråbrun, hygrofan, men ikke gennemskinneligt stribet; lameller udrandede, ret tætte, gråhvide, evt. sortplettede, orange straks efter berøring; stok 40-60 x 5-8 mm, cylindrisk, indvokset fibret, hvidlig til lyst

grå, mere gråbrun mod basis, svagt orangegrå efter berøring i den øvre del; lugt svagt melagtig til peberagtig. Sporer 7,5-9 x 4-4,5 µm, ellipsoide til mandelformede, glatte. Ingen cystider.

Umiddelbart kan Orangeplettet Gråblad forveksles med Sværtende Gråblad (*L. semitale*). Denne afviger dog ved at have lameller der først anløber blåsort. DNA-studier vil kunne afsløre om de to er nært beslægtede. Det danske fund blev gjort på kalkholdigt flyvesand i en plantage domineret af Ædelgran (*Abies*) med enkelte Gran (*Picea*) og Fyr (*Pinus*). Typeindsamlingen blev foretaget i en blandskov af Østrigsk Fyr (*Pinus nigra*) og Dun-Eg (*Quercus pubescens*), og Consiglio (1998) citerer flere indsamlinger med en tilsvarende økologi. Han angiver sporerne til at være en smule større end i mit materiale, 8-10 x 4-5 µm, men i øvrigt er ligheden stor.

MATERIALE: NØ-JYLL.: Rubjerg Knude Plantage, 28.8.2006, L. & J. Vesterholt (JV06-389, C).

Jan Vesterholt

Duftende Gråblad (*Lyophyllum osmophorum*) fra nåledække i Sorø Sønderskov, TL-12801. Foto Thomas Læssøe.

Duftende Gråblad (*Lyophyllum osmophorum*) – en ny, stærkt lugtende Gråblad i Danmark

Hvert år siden engang i tresserne er der blevet afholdt et mykologisk feltkursus med udgangspunkt i den gamle skovridergård Kristiansminde i Sorø Sønderskov. I skovene omkring Sorø registreres der således hvert år over 250 arter på de første fire dage i uge 42. Man skulle derfor tro at det for længst var slut med nyheder, men sådan forholder det sig ikke. Sidste år fandt vi bl.a. den prangende Frynsehinde-art *Amaurodon mustialaensis* på den første dags tur til Rundemose. I år var nyheden ikke så prangende, men til gengæld var lugten voldsom, nærmest som en ekstra sur Bongards Trævlhat. Svampen groede i en tæt gruppe på et tykt nåledække i en ung ædelgranplantage på fed kalkrig ler kun få meter fra *Amaurodon* myceliet (som også var oppe i år) og kunne allerede i felten bestemmes til en Gråblad. Men hvilken? Ludwigs Pilzkompendium er til uvurderlig hjælp når mystiske bladhatte fra mindre slægter dukker

op, og her var der også en slags svar at hente, Duftende Gråblad (*Lyophyllum osmophorum* (E.-J. Gilbert) Cons. & Contu)(syn. *Tephrocycbe osmophora* (E.-J. Gilbert) Bon). Navnet betyder „lugtbærende“. Dog passer Ludwigs beskrivelse ikke for godt, idet han beskriver lugten som den hos Latrin-Vokshat (eller som mølkugler). Til gengæld henviste han til en ikke angivet kilde, hvor lugten var beskrevet som den hos Perle-Hyacint (*Muscari neglectum* (= *racemosum*)) eller som hos Bongards Trævlhat. Jeg har sammenlignet mit fund (se beskrivelse herunder) med originalbeskrivelsen (fra fyrreførerne) hos Gilbert (1935), og der er her pæn overensstemmelse. Dog er sporemålene en anelse mindre, men med samme sporefacon (4,5-5 x 3-3,5 µm); hatten er mere navlet, og dens diameter er større (20-40 mm), og stokken er også lidt tykkere (3-5 mm). Jeg tøver således en anelse, men vover alligevel at angive denne art som ny for Danmark, frem for at tro at det drejer sig om en ubeskrivet art. Om Ludwigs svamp er den samme, er mere tvivlsomt. Hans fund blev gjort på en

næsten nedbrudt løvtræsstamme (Eg eller Bøg) i det nordlige Brandenburg. Consiglio & Contu (2002) har også behandlet arten, og de foreslog endda kombinationen i slægten *Lyophyllum*. De angiver endnu større mål på frugtlegemerne og angiver smagen som „farinoso debole“ (jeg testede ikke smagen). Sporerne angives som 5-6 x 4-4,5 µm, hvilket giver en facon, der klart afviger fra det danske fund. Beskrivelsen er ikke entydig, og billedet viser en alt for rødlig svamp (farvestik?) i forhold til den danske. Dog angiver Alick Henrici (pers. medd.) at de engelske fund også havde en rødlig farve svarende til den italienske illustration. Gilbert (1935) angiver hattens farve som „fuliginosa“ med mørk midte og ved udtørring „avellanae fumosoque“. Hvis farven på Sodfarvet Mælkehat (*Lactarius fuliginosus*) giver en indikation af brugen af denne farvebetegnelse, vil jeg mene, at mit fund ligner nærmere den originale beskrivelse end de nævnte italienske/engelske kilder. Tavlen af *L. osmophorum* (Tephrocycbe 6) i Moser & Jülich Farbatlas (1985 ff.) minder derimod meget om fundet fra Sorø. Legon & Henrici (2005) angiver to sydengelske fund fra kalkholdig jord under Bøg og Lærk.

Beskrivelse: I heksering på nåledække. Hat tør, tydeligt hygroman, 8-20 mm i diameter, konveks til afladet, evt. ganske svagt nedtrykt i midten, ikke puklet, lyst gråbrun, eventuelt med mørkere midte, rand tynd, lidt lysere. Lameller smalle, tætte, bredt tilhæftede til en anelse nedløbende, lyst grå. Stok lyst gråbrun (horngrå), mørkere mod basis, men også med hvidlig filt ved basis, 22-37 x 2 mm, en anelse fnugget, cylindrisk, nogle eksemplarer sammenvoksede ved basis. Lugt meget kraftig, noget ubehagelig blomsteragtig/sur karklud/ Bongards Trævlhatagtig. Smag ikke testet.

Sporer lidt afladete ellipsoidiske til næsten dråbeformede, farveløse, glatte, (4,3-)4,8-6,2(-6,7) x (2,1-)2,5-3,4 µm (fra lamel). Basidier 4-sporede. Cystider fraværende. Øskner til stede.

MATERIALE: S-SJÆLL.: Sorø Sønderskov, ved Rundemose (Sandager Mose), 16.10.2006, på *Abies*-nåleførne (nær *Geastrum fimbriatum*, *Ramaria gracilis*, *Agaricus impudicus*, *Lepiota felina* og *L. castanea*), TL-12801 (C).

Thomas Læssøe

Ferskenhat (*Rhodotus palmatus*) omsider fundet i Danmark

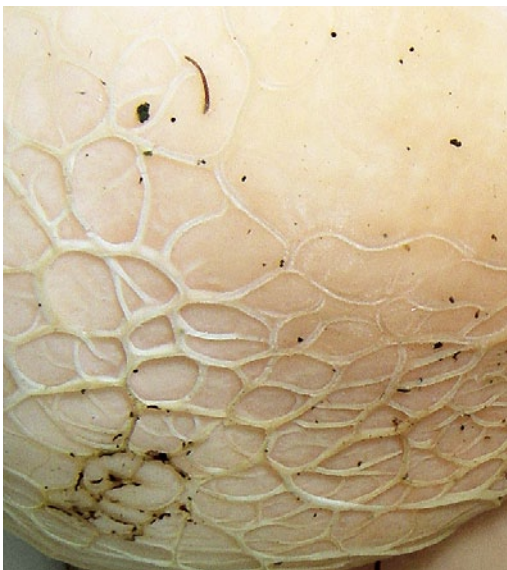
En pludselig indskydelse fik mig (ML) til at stoppe op i Vejle Nørreskov den 16. september 2006 for at fotografere røde skovsnegle, som jeg vidste fandtes på en mindre lokalitet øst for motorvejen. Dem var der nu ikke nogen af, det var for tørt, men på endestykket af en tyk bøgekægle voksede foruden nogle Blegblå Kødporesvamp også et knippe mærkeligt laksefarvede svampe, som jeg ikke mindedes at have set før. Efter et par fotos plukkede jeg tre eksemplarer til nærmere undersøgelse og fotografering hjemme. De resterende frugtlegemer var sparket ned nogle dage efter. Ved besøg 11. oktober og 6. november var der nye frugtlegemer, men de var meget sneglegnavede. Her følger en kort beskrivelse, overvejende baseret på indsamlingen fra september:

Hat op til 60 mm bred, hvælvet til afladet med nedbøjet rand, først glat, men efterhånden markant rynket i et ophøjet netmønster, med et geleagtigt lag lige under hathuden, fint fnugget i randen, laksefarvet til ferskenfarvet, ikke hygroman, men afblegende til blegt laksefarvet med alderen; lameller dybt udrandede til næsten fri, middeltætte, lyst laksefarvede; stok 60-70 x 8-10 mm, cylindrisk, midt- eller skævtstillet, typisk krum, længdefibret, lyst laksefarvet; typisk knippevoksende; kød med konsistens som vingummi eller tørrede abrikoser; lugt frugtagtig; smag bitter. Sp 5,5-7 x 5-7 µm, næsten kugleformede, groft vortede til piggede, ikke amyloide; cheilocystider 20-40 x 4-10 µm, uregelmæssigt cylindriske til flaskeformede.

Et billede blev lagt ud på sitet Fugle&Natur samt Svampeforum, og efter et par timer var der svar fra Erik Rald, der startede med et stort tillykke og kunne fortælle, at det drejede sig om Ferskenhat (*Rhodotus palmatus* (Bull.: Fr.) Maire), som ikke tidligere var fundet i Danmark og ellers er mere eller mindre sjælden i vore nabolande. Ferskenhat er vidt udbredt i næsten hele Europa op til den hemiboreale zone, fra Irland til Rusland og fra Norge til Spanien og Rumænien (Courtecuisse & Duhem 1994, Gulden 1992, Ludwig 2001). Pudsigt nok har Danmark været en hvid plet på dens udbredelseskort, men sådan er det altså ikke længere. Mange udenlandske fund af Ferskenhat er foretaget på

Ovenfor et knippe af Ferskenhat (*Rhodotus palmatus*), nedenfor et nærbillede af den netrynkede hatoverflade. Fotos Margaretha Liebmann.

Elm (*Ulmus*), Poppel (*Populus*) og Hestekastanie (*Aesculus*), men ifølge Ludwig (2001) er den også kendt fra Ahorn (*Acer*), Bøg (*Fagus*), Eg (*Quercus*), Ask (*Fraxinus*) og Æble (*Malus*).

MATERIALE: Ø-JYLL.: Vejle Nørreskov, på Bøg (*Fagus*), 16.9.2006, M. Liebmann (JV06-743, C).

Margaretha Liebmann & Jan Vesterholt

Duftende Alfehat genfundet

Duftende Alfehat (*Porpoloma spinulosum* (Kühner & Romagn.) Singer) har rødlistestatus som uddød i Danmark fordi den ikke har været set i landet siden 1953. I oktober 2006 blev den fundet to steder, med et frugtlegete på hver lokalitet. Her følger en kort kombineret beskrivelse af de to fund:

Hat 60 hhv. 140 mm bred, hvælvet til uregelmæssigt svejft med nedbøjet til indrullet rand, fedtet, i den centrale del gråbrunt plettet

Ferskenhat voksede ud af snitfladen for enden af en bøgestamme i Vejle Nørreskov. Foto Margaretha Liebmann.

til tiltrykt skællet på en creme til lyst læderbrun baggrund, udefter håret-skægget af tilspidsede, lyst gråbrune til hvidlige hårskæl; lameller tilvoksede til udrandede, middeltætte til ret tætte, nogle gange grenede nær stokken, med 3-7 kortere lameller mellem hver gennemgående lamel, lyst creme, bløde og lidt fedtede at røre ved; stok 35-80 x 15-25 mm, med rodagtigt tilspidset basis, lidt udvidet op mod lamellerne, glat, hvid til creme, lædergulligt anløbende nedefra med alderen; kød hvidt, lædergult anløbende natten over; lugt komplekst frugt-blomsteragtig, lidt hen ad sødtduftende trævlhatte (*Inocybe*) eller som parfumeret sæbe. Sporer 4,5-6 x 3-4 µm, bredt ellipsoidiske, glatte, svagt, men tydeligt amyloide.

Tidligere er Duftende Alfehat fundet af Jakob E. Lange i 1932 ved Carolinekilde ved Odense (Lange 1933), af F.H. Møller i 1938 ved Vordingborg og af Axel B. Klinge i 1953 i Ajstrup Skov

ved Hadsund (Møller 1954). Fundet fra Carolinekilde er afbildet i farve hele tre gange, dels af Lange i „Studies in the agarics of Denmark“ (1933), dels i „Flora Agaricina Danica“ som tavle 24F (Lange 1935), begge steder som *Tricholoma guttatum*, og dels på F.H. Møllers akvarel i „Svampe i farver“ (Knudsen 2004). Fundet fra Vordingborg er afbildet på Storstrøms Amts plakat med rødlistede svampe (lidt for rød) og i sort/hvid hos Møller (1954).

De tre første danske fund angives alle at have groet i tilknytning til Elm (*Ulmus*) (Lange 1935, Møller 1954), men de to nye fund er gjort uden tilknytning til Elm, dels under en gammel Eg (*Quercus*), dels under Bøg (*Fagus*), Eg og Hassel (*Corylus*) på toppen af en lav kystskrænt. I Elbæk Skov stod den kun et par meter fra hvor der næsten hvert år findes Stor Ridderhat (*Tricholoma album*) og adskillige sjældne knoldslørhatte (*Cortinarius* underslægt *Phleg-*

Duftende Alfehat (*Porpoloma spinulosum*), herover eksemplaret (der er kun et) fra Elbæk Skov, JV06-814, foto Jan Vesterholt. Herunder nærbilleder af hatranden, til venstre samme eksemplar som ovenfor, til højre eksemplaret fra Lellinge, TL-12747, foto Thomas Læssøe.

macium). I Lellinge stod den et par meter fra Tueporesvamp (*Grifola frondosa*) og i øvrigt på typisk „trævlhattejord“. Duftende Alfehat er ikke kendt fra de andre nordiske lande, og Arnolds og Noordeloos (1999) angiver at den er sjælden, men vidt udbredt i Syd- og Centraleuropa. Der er et enkelt hollandsk fund fra 1961. Legon & Henrici (2005) angiver den fra tre engelske distrikter (counties) „på kalkholdig jord i løvskove og i kratskove“.

MATERIALE: Ø-JYLL.: Elbæk Skov v. Horsens, under Bøg (*Fagus*), Eg (*Quercus*) og Hassel (*Corylus*), 12.10.2006, J. Vesterholt (JV06-814, C). – S-SJÆLL.: Lellinge Skovhusvænge, ved picnicpladsen med de gamle ege op mod Ringstedvejen, på halvnøgen jord under gammel Eg (*Quercus*) med *Lyophyllum* sp., 1.10.2006, D. Overgaard (TL-11747, C).

Jan Vesterholt & Thomas Læssøe

Elegant Parasolhat (*Lepiota subgracilis*) – en sjælden Parasolhat med to forekomster i 2006

Elegant Parasolhat (*Lepiota subgracilis*) var indtil 2006 kun kendt fra fire danske lokaliteter. Da der oven i købet er tale om en art med relativt store frugtleger, er der næppe tvivl om, at der er tale om en ganske sjælden art. I 2006 fandt vi uafhængigt af hinanden arten på to nye lokaliteter, hvorfor vi finder det på sin plads at bringe en beskrivelse samt fotos af denne i Danmark dårligt kendte art.

Lange (1915) publicerede det først kendte fund af arten fra Danmark (Odense, Åløkke Skov, på muldbund, materiale ikke bevaret), og i samme forbindelse hævdede han *Lepiota clypeolaria* var. *gracilis* Quél. til artsniveau som *L. gracilis* (Quél.) Lange. Dette navn er ugyldigt da Peck allerede havde beskrevet en *L. gracilis*. Kühner (1936) blev derfor nødt til at introducere det nye navn *L. subgracilis*. Der er yderligere nomenklatoriske og også taksonomiske forviklinger, som bl.a. kan ses hos Vellinga (2001), og flere kilder anerkender ikke Kühners navn, der dog ser ud til at være fuldt lovligt. Lange (1940) fandt senere i samme skov en lidt større udgave af den samme svamp og afbildede den i Flora Agaricina Danica 5 under navnet *L. gracilis* forma *major*. Vi anser ikke denne form

for at have større taksonomisk relevans. Vellinga (2001) skriver at arten er vidt udbredt, men sjælden overalt. Briterne (Legon & Henrici 2005) anser den for „occasional“ i England og anser den for typisk under Bøg, dybt i Bingelurt. Arten er mange steder angivet under navnet *L. kuehneriana* (evt. med begge arter), men fx Vellinga (og vi) anser dette navn for et synonym til *L. subgracilis*.

Beskrivelse: Arten kan minde lidt om en krydsning mellem en Stinkende Parasolhat og Flosset Parasolhat. Størrelsen er meget variabel, og farverne kan være ret matte, gråbrune til mere brune, med et mere eller mindre tydeligt lyserødt skær. Hele overfladen bryder op i små skæl (meget tætsiddende ind mod midten), der ser lidt uldne ud (både med lange og korte elementer). Stokken har en nogenlunde stabil, brunfarvet, lavt siddende, smal ring og derved evt. en hvid, mere flosset ring. Der kan være yderlige små rester af brune eller hvide ringe under den øverste brune ring. Lugten er utydelig eller i retning af Stinkende Parasolhat.

Sporerne er en anelse tenformede, 9-13,5 x 4-6(-6,5) µm (Vellinga), ægcytiderne er kølleformede, evt. lidt indsnørede lidt før spidsen, hat-huden består i hvert fald på unge eksemplarer af dels meget lange (op til 400 µm), ikke opdelt, næsten cylindriske celler og derunder et lag af korte kølleformede til cylindriske celler.

Andre illustrationer: Flora Agaricina Danica I: 11F, V: 200A; Fungi Eur. 4: 12 (som *L. kuehneriana*); Fungi of Switzerland 4: nr.230 (som *L. kuehneriana*) og Grosspilze Baden-W. 4: 96.

Alle danske fund med kendt økologi er fra løvskove på leret muldbund, hvilket stemmer fint overens med angivelserne hos Vellinga (2001). Den synes ikke nødvendigvis at forekomme på steder med mange andre parasolhatte, muligvis fordi mange parasolhatte foretrækker en mere let, sandet muldbund. Begge fund i 2006 blev således gjort på steder, hvor der ikke umiddelbart voksede andre sjældnere parasolhatte. Kelderman (1994) nævner dog at han i enkelte tilfælde har fundet arten sammen med Gulfnugget Parasolhat, Grågrøn Parasolhat (*Lepiota grieseovirens*) og Svovl-Parasolhat (*Lepiota xanthophylla*), og den ene forfatter (TL) har tidligere fundet arten sammen med Violetstokket Parasolhat (*Cystolepiota bucknallii*).

Elegant Parasolhat (*Lepiota subgracilis*) fra bøgeskov ved Tystrup Sø, TL-12820. Foto Thomas Læssøe.

MATERIALE: NØ-SJÆLL.: Boserup Skov, 29.9.1960, F.H. Møller; 22.10.1967, på jord og blade, M.P. Christiansen s.n. (C s.n.); 17.9.1997, jord i vejkant, T. Læssøe s.n. (C 50390); Kokkehøjvej, 26.9.2001, under Hassel (*Corylus*) med *Limacella vinosorubescens* ss. auct., *Cystolepiota bucknallii*, T. Læssøe TL-6685 (C 54326); Nordenden af Tystrup Sø, Frederikskilde, øverst oppe langs grusvejen, 18.10.2006, på muldbund under Bøg (*Fagus*), T. Læssøe TL-12820 (C). – LFM: Falster, Bangsebro Skov, 25.9 & 3.10.1960 (& 1996 iflg. Rødliste for Storstrøms Amt), L. Døssing (tegnet af F.H. Møller) (C s.n.). – FYN: Langeland, Øster Gulstav, 17.9.2006, på leret muldbund på kystskrænt under Eg (*Quercus*) og diverse buske, J. Heilmann-Clausen JHC 06-072 (C). – Ø-JYLL.: Helgenæs, Lushage, 1999, C. Lange, materiale ikke set (herb. Lange?, kilde Rødbasen).

Afvist materiale på C: S-JYLL., Sønderjyllandshalen, 6.9.1988, R. Toft (C 12123- L. cf. *subincarnata*, sp. 6-7 µm lange, hathud med lange, tilspidsede elementer).

Jacob Heilmann-Clausen & Thomas Læssøe

Dråbe-Glanshat (*Panaeolus guttulatus*) ny for Danmark

Dråbe-Glanshat (*Panaeolus guttulatus* Bres.) blev i 2006 fundet to steder i Danmark, i begge tilfælde i løvskov på kalkbund. Her følger en kort beskrivelse baseret på det danske materiale:

Hat 10-30 mm, hvælvet til lavt kegleformet, siden afladet med eller uden en lav pukkel, glat til fint rynket, evt. fint og spredt fnugget og hvidligt dugget som ung, tør, læderbrun til mørkt gråbrun, olivenbrun eller sort med lysere rand; lameller udrandede, middeltætte, marmorerede mørkt olivengrå til sorte med lys og fnugget æg besat med små farveløse til gullige dråber; stok 30-60 x 2-4 mm, cylindrisk, lyst dunet på en rødbrun til gråbrun baggrund; lugt ubetydelig. Sporer 7-9 x 4,5-6 µm, smalt ellipsoidiske til

Dråbe-Glanshat (*Panaeolus guttulatus*) blandt græs og flis i en lille rydning med borde og bænke i Møns Klinteskov, JV06-482. Foto Jan Vesterholt.

cylindriske, højst en smule afladede fra siden. Cheilocystider ±cylindriske, nogle gange udvidede i toppen, ofte med gullige klatter der sammenkitter flere cystider.

To gode kendetegn for Dråbe-Glanshat er de for en glanshat meget små sporer og de gullige klatter på cheilocystiderne. Dråberne på lamellerne er også karakteristiske, men vandklare dråber kan også findes på lamellerne hos andre glanshatte. Ifølge Ludwig (2001) kan dråberne nogle gange mangle. For en omtale og afbildning af de andre danske glanshatte, se Rald (1984). En anden kortsporet Glanshat er *P. reticulatus* Overh., som afviger ved at have linseagtigt fladtrykte sporer der er op til 8 µm brede. Den er ikke fundet i Danmark.

Uden for Danmark er Dråbe-Glanshat ifølge Gerhardt (1996) kendt fra Italien, Tyskland,

Holland, Østrig, Schweiz, Tjekkiet/Slovakiet og Sydafrika. Leif Örstadius (pers. medd.) har desuden fundet den i Sverige (på Gotland og i Skåne).

MATERIALE: NØ-SJÆLL.: Allindelille Fredskov, to steder, 18.10.2006, H. Knudsen & L. Örstadius. – LFM: Møn, Møns Klinteskov, 3.9.2006, B. Levesen & L. & J. Vesterholt (JV06-482) (alle på C).

I Allindelille Fredskov blev Dråbe-Glanshat dels fundet i en midaldrende bøgeskov på kalkrig jord, 1-2 m fra en skovvej, dels på kanten til sumpen ved Raunkiær's hytte i en mejet græsmark på kalkrig, fugtig jord. I Møns Klinteskov blev den fundet i et område ved nedkørslen til Sandskredsfald, hvor der for nylig er foretaget rydning og opsat bænke. Her voksede den talrigt blandt træflis. Ludwig (2001) angiver at den

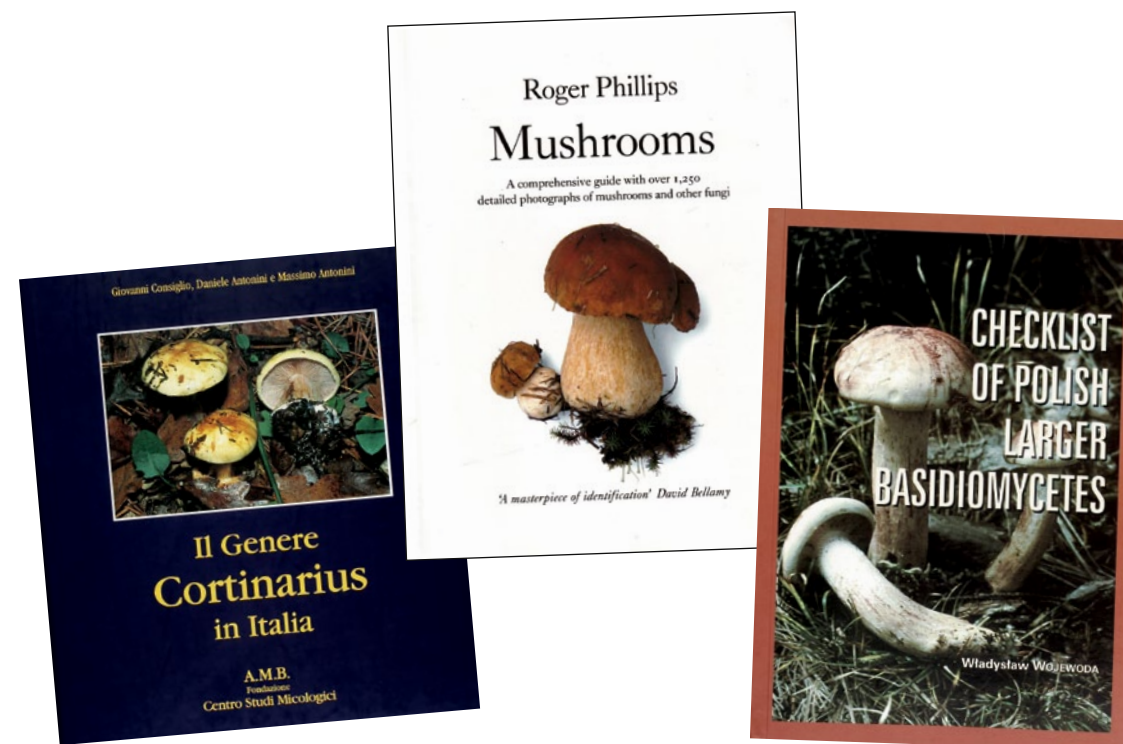
ofte vokser på trærester og brandpletter, men hverken Ludwig eller Gerhardt (1996) omtaler nogen tilknytning til kalkbund.

Jan Vesterholt & Henning Knudsen

Litteratur

- Arnolds, E. & M.E. Noordeloos 1999. Porpoloma Sing. i C. Bas, Th. W. Kuyper, M.E. Noordeloos & E.C. Vellinga (red.): Flora Agaricina Neerlandica. Vol. 4, p. 149-150. – Rotterdam.
- Consiglio, G. 1998. Un Nuovo Lyophyllum Dall'Italia. – Riv. Micol. 41: 99-104.
- & M. Contu 2002. Il genere Lyophyllum P. Karst. Emend. Kühner, in Italia. – Riv. Micol. 45: 99-181.
- Courtecuisse, R. & B. Duhem 1994. Les champignons de France. – Eclectis.
- Donk, M.A. 1962. Cyphellaceae II. – Persoonia 2: 331-348.
- Gerhardt, E. 1996. Taxonomische Revision der Gattungen Panaeolus und Panaeolina Fungi, Agaricales, Coprinaceae). – Bibl. Botanica 147: 1-149.
- Gilbert, E.-J. 1935. Clitocybe osmophora nov. sp. – Bull. Soc. mycol. Fr. 51: 115-116.
- Gilbertson, R.L. & M. Blackwell. Checklist of Wood Decaying Fungi for the Gulf South. – www.herbbarium.lsu.edu.
- Gulden, G. 1992. Rhodotus Maire i L. Hansen & H. Knudsen (red.): Nordic Macromycetes. Vol. 2. p. 179. – Copenhagen.
- Hansen, P.B. & Vesterholt, J. 2001. Safrangul Fedtporesvamp genfundet. I: Vesterholt, J. Usædvanlige danske svampefund. – Svampe 43: 38-40.
- Jahn, H. 1990. Pilze an Bäumen : Saprophyten und Parasiten die an Holz wachsen. – Berlin, Hannover, Patzer.
- Kelderman, P.H. 1994. Parasolzwammen van Zuid-Limburg. Stichting Natuurpublicaties Limburg. Knudsen, H. 2004. Svampe i farver. – Politiken.
- Kühner, R. 1936. Recherches sur la genre Lepiota. – Bull. Soc. mycol. Fr. 52:175-238, pl. 71-72.
- Lange, J.E. 1915. Studies in the agarics of Denmark II- Dansk Bot. Ark. 2(3): 24.
- 1933. Studies in the Agarics of Denmark. Part IX. – Dansk Bot. Arkiv 8(3): 1-46.
- 1935. Flora Agaricina Danica. Vol. 1. – Copenhagen.
- 1940 Flora Agaricina Danica. Vol. 5. – Copenhagen.
- Larsson, K.-H. (red.) 1997. Rödlistade svampar i Sverige. Artsfakta. ArtDatabanken.
- Ligon, N. & A. Henrici 2005. Checklist of the British & Irish Basidiomycota. RBG, Kew.
- Ludwig, E. 2001. Pilzkompendium. Band 1. – IHW-Verlag, Eching.
- Moser, M. & W. Jülich 1985 ff. Farbatlas der Basidiomyceten. – Gustav Fischer Verlag.
- Møller, F.H. 1954. The genus Leucopaxillus in Denmark. – Bot. Tidsskr. 51: 233-241.
- Nitare, J. (red.) 2000. Signalarter. Indikatorarter på skyddsvärd skog. Flora över kryptogamer. Skogsstyrelsen.
- Rald, E. 1984. Glanshat (Panaeolus) i Danmark. – Svampe 10: 57-72.
- Ryman, S. & I. Holmåsen 1984. Svampar. En fälthandbok. – Interpublishing, Stockholm.
- Thorn, R.G., J.-M. Moncalvo, S.A. Redhead, D.J. Lodge & M.P. Martin 2005. A new poroid species of Resupinatus from Puerto Rico, with a reassessment of the cyphelloid genus Stigmatomma. – Mycologia 97: 1140-1151.
- Vellinga, E.C. 2001. Melanophyllum i Noordeloos, M. E., Kuyper, Th. W. & E. C. Vellinga: Flora Agaricina Neerlandica vol. 5. – Lisse, the Netherlands.

Anmeldelser

Phillips, R. 2006. Mushrooms. Macmillan. Uindbundet, 384 sider. 175 kr. hos Svampetryk.

Roger Phillips' gamle klassiker „Mushrooms and other fungi of Great Britain and Europe“ fra 1981 er efter 25 år kommet i en ny udgave. Bogen er blevet næsten 100 sider tykkere (den gamle var på 288 sider), men desværre er formatet reduceret fra 29 x 21 cm til 24,5 x 19 cm, så omfanget er nogenlunde det samme som i førsteudgaven. Hvor den gamle udgave havde under 1000 fotos, er der 1200 fotos i den nye udgave.

Langt størsteparten af billederne er gengangere fra førsteudgaven, men på grund af formatet er de blevet mindre end før (enkelte billeder er blevet større). Selv om mere end 200 nye billeder er kommet til, betyder det ikke at tilsvarende flere arter er illustreret. Mange af de nye billeder er taget i felten og forestiller arter som samtidig er afbildet i den klassiske stil med frugtlege-

mer lagt op på farvet karton. Det er langt overvejende de mest almindelige arter der er dobbeltillustreret. Feltbillederne er af varierende kvalitet og er i de fleste tilfælde gengivet for småt. Ideelt set kunne feltbillederne have sagt noget om hvordan svampene voksede, men det er der kun et fåtal som gør. Der er også i flere slægter indsat kollager af frugtlegemer på hvid baggrund, måske for at vise slægtens variationsbredde. Det er efter min mening overflødig, da den er ganske velillustreret i forvejen. Jeg ville så afgjort have foretrukket at man i artspræsentationen havde holdt stilen med kun at bringe billeder af oplagte eksemplarer som før, en stil med sin egen æstetik, og en stil som videregiver mange informationer. I ganske mange tilfælde er oplagte billeder af få eller triste eksemplarer blevet erstattet med nye billeder af flotte kollektioner, hvilket klart tæller på plussiden. Det er også lykkedes mig at

finde arter som ikke var illustreret i førsteudgaven (inklusiv sydlige arter som ikke er kendt fra Storbritannien), men mange er det ikke.

En sammenligning af de to udgaver viser at farveangivelsen varierer. I nogle tilfælde er den blevet bedre i den nye udgave, i andre tilfælde dårligere. En del billeder har gult eller rødt farvestik. På 25 år sker der meget, og der er også mange arter som har skiftet navn. I den nye udgave er mange af de mest oplagte navneskift slået igennem, nok bl.a. takket være samarbejde med en række af Englands bedste mykologer som er krediteret i forordet. Hvert billede er nu forsynet med et diskret hvidt bogstav i det ene hjørne, så kombinationen af sidetal og bogstav udgør en unik kombination. Det er praktisk, når der bliver refereret til bogens billeder i populære og videnskabelige værker, hvilket nok ofte vil ske, ikke mindst på grund af bogens (forventet) store udbredelse.

Phillips førsteudgave var banebrydende, men i mellemtiden er vi blevet mere forvænt, så den ikke længere har helt samme status som opslagsværk. Det bliver der ikke rettet op på med den nye udgave. På grund af det store oplag er prisen yderst rimelig, og man får utroligt meget for pengene, både hvis man samler spisesvampe, og hvis man er interesseret i at lære at kende flere svampe. Men hvis man har den gamle udgave, er det spørgsmålet hvor meget man får ud af også at købe den ny – nok ikke ret meget når det kommer til stykket.

Jan Vesterholt

Consiglio G., D. Antonini & M. Antonini (2003-2005). Il genere Cortinarius in Italia. Associazione Micologica Bresadola. Trento. 450 kr. pr bind igennem Svampetryk.

Det tredje bind i det italiensksprogede værk „Il genere Cortinarius in Italia“ (Slørhat-slægten i Italien) er nu kommet. Hvert bind består af et ringbind med adskillige firesiders løsark og indeholder 50 artsportrætter og et eller flere introduktionskapitler med forskellige Slørhat-relaterede emner. Introduktionen i det første bind opsummerer den infrageneriske klassifikation anvendt i de tre store *Cortinarius*-værker: Die Gattung Phlegmacium (GP), Cortinarius Flora Photographica (CFP) og Atlas des Cortinaires (AdC), og der er et kapitel om sekundære metabolitter (pigmenter, giftstoffer, etc). Bind to indeholder kapitler om mykorrhiza og populationer, og bind tre har et kapitel om den anvendte sporemålingsmetode og den anvendte infrageneriske klassifikation. Med bind tre

følger desuden nogle infrageneriske skilleark, som det kendes fra CFP. De fleste introduktionskapitler har omfattende litteraturlister. Hvert bind har desuden en tabel med de hidtil behandlede arter og deres klassifikation iflg. AdC og CFP samt en voksende litteraturliste med relevant slørhatte-litteratur.

Hovedparten af hvert bind består af 50 fire-siders, fyldige artsportrætter – sammenlignelige med dem som kendes fra andre italienske værker (f.eks. Sarnaris skørhattemonografi). Hvert portræt indeholder alle de klassiske tekstelementer (navn, type, etymologi, synonymer, referencer, morfologisk beskrivelse, diskussion, etc.) og en del „ekstra-udstyr“ som f.eks. original latinsk diagnose (inkl. en ordret oversættelse på italiensk) og artens systematiske placering iflg. CFP, AdC og GP. Derudover indeholder hvert portræt et elektronmikroskopbillede af sporerne, et kort over artens udbredelse i Italien, sporetegninger og to farvefotos af arten i dens naturlige habitat.

Artsportrætterne, som må betegnes som det mest interessante set med danske øjne, er gennemgående flotte. Alene det faktum at der er to farvefotografier af hver art, er af stor værdi, da det ofte er meget subtile makromorfologiske karakterer, der er afgørende for artsafgrænsning af slørhatte. Elektronmikroskopbilleder af hver art er ligeledes en sjældent set luksus, og det omfattende ekstra-udstyr er i flere tilfælde værdifuldt, da originaldiagnoser etc. ofte er relativt utilgængelige. Artsudvalget er desuden ikke helt skævt set med danske øjne, da forfatterne i høj grad har færdedes i submontane bøge- og granskove, som har ganske store ligheder med vore hjemlige skove. Desuden er der gode billeder af relativt mange arter som kun findes illustreret få andre steder.

På den negative side er der desværre en del ting at nævne. Jeg tror at de indledende kapitler skyder forbi langt de fleste brugere af værket. Her kunne man med fordel have præsenteret nogle af de i mine øjne mere presserende emner. For eksempel er metodologien stort set ikke nævnt, hvilket giver nogle problemer ved størrelsesangivelser etc., terminologien benyttet i artsportrætterne burde have været inkluderet i et introduktionsafsnit etc. Portrætterne indeholder store mængder refererende stof, som for en stor dels vedkommende mest virker som „fyld“, eller gengiver information, som er at finde i introduktionskapitlerne. Man kunne med fordel have brugt mere plads på diskussionen. I diskussionen, hvor afgrænsning til nærmeste forvekslinger er behandlet, er valget af „nærmeste forvekslinger“ som oftest helt

utilstrækkeligt, specielt i betragtning af at værket ikke indeholder en nøgle, og at hovedparten af brugerne vil være interesserede i „at få navn på en art“, og ikke mindst at der anvendes et ret snævert artskoncept. Nogle af de (yngre) navne der anvendes, indikerer – i kombination med at der ikke anføres nogen synonymer – at der accepteres adskillige nærtstående arter, og når disse end ikke er nævnt i diskussionen, bliver jeg skeptisk.

Sporetegningerne er baseret på en fiktiv gennemsnitsspor, som derefter er manipuleret i et billedbehandlingsprogram til at repræsentere henholdsvis den længste spore, den korteste spore etc. Altså forestiller ikke en eneste af de seks (til otte) illustrerede sporer en faktisk spore, hvilket jeg opfatter som problematisk.

På listen over mere alvorlige ting er, at en relativt stor del af arterne er fejlbestemte. Artsafgrænsning og anvendelsen af navne inden for slørhatte er problematisk, og følgende er en gennemgang af de vigtigste fejl set med mine øjne: Det øverste billede af *C. boudieri* (= *C. coerulescentium*) er *C. terpsichores*. Det nederste billede af *C. catharinae* er *C. platypus*. Det nederste billede af *C. frondosophilus* er *C. ochraceopallescens*, og det øverste er usikkert (= *C. haasii*?). Arten afbildet som *C. glaucopus* (som jeg opfatter som primært en nåleskovsart) er sandsynligvis *C. magicus*. Det nederste billede af *C. molochinus* er *C. parasuaveolens*, og det øverste er sandsynligvis *C. suaveolens*. *C. aurilicis* (som er en selvstændig art) er afbildet som en varietet (var. *bulbopodius*) af *C. nankeiensis* i skarp kontrast til det ellers relativt snævre artskoncept, der anvendes. Der er afbildet en varietet af *C. odoratus* (var. *suavissimus*), som på alle måder svarer til hovedvarietet. Hvis *C. olivascentium* accepteres som det rigtige navn for arten der afbildes under dette navn, skulle *C. xanthochlorus* have været inkluderet som synonym. I det mindste det øverste billede af *C. parasuaveolens* er *C. sodagnitus*. Arten afbildet som *C. rapaceus* (som jeg opfatter som et utolkeligt navn) er *C. caroviolaceus*. Arten afbildet som *C. subfulgens* (= *C. olearioides*) er *C. claroflavus*. *C. russeoides* er ifølge min opfattelse et yngre synonym til *C. mussivus*. *C. turbintoides*, som beskrives som en ny art, er et synonym til *C. flavovirens*. I det mindste det øverste billede af *C. velicopia* er *C. barrentium* (en art, der kan tænkes at have et endnu ældre navn). Det nederste billede af *C. violaceipes* er *C. haasii*, hvorimod det øverste er mere usikkert (*C. lilacinovelatus* eller *C. platypus*?). Arten afbildet som

C. viridicaeruleus er sandsynligvis *C. subhygrophanus*. Ovenstående specifikke kritik omfatter udelukkende arter i underslægten *Phlegmacium* (Knoldslørhatte), da jeg har haft mulighed for at undersøge mange af de afbildede kollektioner i mit arbejde med gruppen. Der er sikkert ligeledes fejl blandt arterne fra de andre grupper, men jeg føler mig ikke i stand til at kommentere på disse i detaljer.

Publikationen er ikke dyr sammenlignet med lignende mykologiske værker, og på trods af mine forbehold synes jeg at den præsenterer information som aldrig har været samlet på ét sted før, og en mængde fine portrætter af mange sjældne arter (f.eks. *C. moenne-loccozii*, *C. subalbescens* og *C. natalis*), som alene gør værket anbefalelsesværdigt for slørhatte-interesserede.

Denne anmeldelse er baseret på en langt mere detaljeret engelsksproget anmeldelse, som vil blive bragt i Mycotaxon 98 i år.

Tobias Frøslev

W. Wojewoda: Checklist of Polish Larger Basidiomycetes. Biodiversity of Poland, vol. 7. W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Krakow 2003, 812 s. Pris 58 Euro + forsendelse. Forhandles fra ed-office@ib-pan.krakow.pl.

Denne polske checkliste over de større basidiesvampe indgår i en serie om biodiversiteten i Polen, hvoraf flere andre bind behandler svampe. Det er et omfattende og velkomment bidrag til kendskabet til disse svampe fra vores naboland. Wojewoda har arbejdet på listen i 14 år, og han har været alene om at redigere de talrige oplysninger, som han selv sammen med kolleger har indsamlet i felten og ved en grundig gennemgang af den omfattende litteratur.

I indledningen angives hvilke kilder, der har været anvendt, og hvorledes data præsenteres for hver art. Det anslås, at der findes ca. 2550 arter i listen, et tal der er usikkert, fordi en del af de medtagne navne er gamle og uden sikker forankring i nutiden. Her gives også en oversigt over den benyttede taksonomi på familie- og ordensniveau og de mange forkortelser, der bruges om de plantesamfund, som svampene vokser i. Som gammel redaktør af Nordic Macromycetes er det naturligvis en glæde at se, at dette værk i meget høj grad følges for artsopfattelse, nomenklatur, stavemåde m.m.

Selve listen er ordnet alfabetisk efter slægt og art, og synonymer står blandet mellem de anerkendte arter med en pil, der viser til det gældende navn. Hver art præsenteres med navn, almindelige synonymer, polsk navn, habitat og økologi. Herefter angives ud-

bredelsen i Polen i nogle større distrikter. Så følger for hver art et afsnit om artens rødlistestatus for Polen, og der citeres fra listerne fra andre europæiske lande. Til slut følger referencer til beskrivelser og afbildninger af arten i litteraturen og evt. noter, fx om spiselighed eller giftighed.

I betragtning af Polens størrelse og spændvidde i antallet af habitater er det klart ved en sammenligning med Danmark, at der må være mange svampe i Polen, som endnu ikke er fundet. Mange af dem er små og lette at overse, og de polske mykologer mangler stadig en del kratluskeri, før de når op i nærheden af det virkelige antal polske arter, men med denne checkliste er der gjort en glimrende begyndelse. Den vil gøre livet meget lettere for de polske mykologer fremover, fordi den giver en glimrende oversigt over den nuværende viden. For os andre er listen interessant, fordi den giver perspektiv og udbygger den viden, vi har om de danske svampe med hensyn til udbredelse, økologi og værtsplanter. Polakkerne har en del arter, som vi mangler, fordi landet ligger længere mod øst, har høje bjerge (Tatra på grænsen til Slovakiet), det har urskove (Białowieża) med indslag af Ædelgran på grænsen til Hviderusland, sydlige arter trukket med op af Karpaterne og stepparter mod sydøst.

Nogle af de arter, der er knyttet til ædelgran, følger den også når den plantes uden for sit naturlige område, fx i Danmark, mens andre er mere eksklusive og krævende og kun findes i naturlige bevoksninger. Hertil hører *Bondarzewia montana*, en poresvamp hvis nærmeste slægtning er skørhattene (!), den røde ruslædersvamp *Hymenochaete cruenta*, poresvampen *Podofomes trogii*, den lille kopformede *Cyphella digitalis* og pælerodshatten *Xerula melanotricha*. Af østlige arter findes den smukke rosenrøde navlehat *Omphalina discorosea*, der er almindelig i Sibirien, lædersvampene *Punctularia strigosozonata* og *Stereum ostrea*, samt *Gloiodon strigosus*, en nær slægtning af Koglepigsvamp, men voksende på gamle poppelstammer. Af sydlige arter findes også en række eksotiske og sjældne arter som fx *Clathrus ruber*, *Phallologaster saccatus*, *Montagnea radiosa*, *Battarrea phalloides* og *Queletia mirabilis*. I Karpaterne findes en ruslædersvamp, *Hymenochaete carpatica*, der vokser skjult på indersiden af den afskallende bark på store gamle Ahorn, samt parasolhatten *Lepiota carpatica*. Også nogle af de svampe, der er knyttet til lærk og til den femnålede Cembra-fyr fra Alperne, følger dem her i Karpaterne til deres nordligste centraleuropæiske forekomster, fx *Suillus tridentinus* og *S. plorans*. På stepperne findes stilkporesvampen *Polyporus rhizophilus*, der vokser på græsstængler. Fra naturskovene kendes poresvampe som *Rigidoporus crocatus* og *Pycnoporellus alboluteus*.

Wojewoda er specialist i bævresvampe og har skrevet en stor monografi om de europæiske arter. Heri-

blandt finder man da også en af bogens få afvigelser fra Nordic Macromycetes, idet han behandler slægten *Heterotextus (alpinus)* og et par af arterne i *Dacryomyces (chrysocoma og suecica)* sammen i slægten *Guepiniopsis*. For en række arters vedkommende gør han opmærksom på stavemåder, der ofte anvendes, men som er imod de almindelige anbefalinger i den botaniske kode (ICBN), her med den af ham anførte korrekte stavemåde først: *Conocybe aporus/aporos*, *C. fuscimarginata/fuscomarginata*, *C. stripes/striaepes*; *Cortinarius bataillei/bataillei*, *C. hinnuloides/hinnuloides*, *Lactarius violascens/violascens*, *Lyophyllum striipileum/striaepileum*; *Naucoria pityroides/pityroides*; *Postia stypticus/stipticus*; *Panellus stypticus/stipticus*. Det vil nok glæde de få latinlærere, der stadig findes, at denne i nogens øjne smålige insisteren på den rette skrivemåde nu får en renæssance: I moderne tiders behandling af store mængder data fra mange forskellige databaser verden over vil man ved en samkøring af data få *Postia styptica* og *stiptica* ud som to forskellige arter, med de deraf følgende fejl og mangler i analyserne. For en computer er to stavemåder lig med to arter!

Omvendt gør Wojewoda sig også selv skyld i en række småfejl: *Boletus betulicolus* = *betulicola* (endelsen -cola = indbygger kan ikke bøjes), det gælder også *Protohydnum piceicolum* = *piceicola*.

Sværere gennemskuelig er hans brug af *Cantharellus tubiformis* i stedet for *C. tubaeformis*, men Trompet-Kantarellen er som navnet siger trompetformet (latin tuba) og ikke rørformet (latin tubus), derfor tubaeformis. Han har heller ikke opdaget, at der er en række navne, som blev introduceret for 10-15 år siden, men hvor man nu er vendt tilbage til det gamle: *Laccaria amethystea* skal igen være *amethystina*, *Pluteus atricapillus* skal være *cervinus*. *Ramicola* anvendes for *Simocybe*, selv om sidstnævnte nu er et konserveret navn. Det er også ejendommeligt, at han anvender *Lacrymaria velutina* for Grædende Mørkhat, men anbringer dens nærmeste slægtning, *L. pyrotirica*, i *Psathyrella*.

Bogen afsluttes med en imponerende litteraturliste omfattende ca. 1200 titler, der især er værdifuld mht. til den østeuropæiske litteratur, fordi den er langt dårligere kendt og sværere tilgængelig end den vesteuropæiske.

Det er et meget fortjenstfuldt arbejde Wojewoda har lavet, svarende til at skrive en telefonbog på 800 sider med navne, forkortelser m.v., hvor alle sætninger også er faktuelle oplysninger. Kvaliteten af oplysningerne er høj, og det er imponerende så få og små fejl, der optræder, når man betænker omfanget.

Den polske checkliste kan varmt anbefales til alle, der vil vide mere om de polske svampe – og dermed også om de danske.

Henning Knudsen

Landsdelsrapporter

Udstilling på svampefestivalen på Lille Vildmosecentret. Foto Henning Christensen.

Region Nordjylland

Nu da året 2006 rinder ud, er det tiden til at gøre status over årets gang med hensyn til vore aktiviteter i regionen. Foråret startede med tre morkelture, hvor udbyttet blev af svingende kvantitet, der var flest Vårmusseroner, men flere deltagere fik nogle fine morkler med hjem.

I juni måned var kantarellerne fremme, de blev plukket i store mængder, så der må være mange fryserne, der blev fyldt op. Specielt er det områderne langs vestkysten, der er flittigt besøgt af svampesamlere. Disse områder er så fyldt med kantareller, at man på et par timer kan fylde sin kurv med de eftertragtede svampe.

Svampeforeningens stand på blomsterfestivalen i Frederikshavn i juni blev i det fine vejr godt besøgt, og de mange interesserede fik ud-

leveret foldere og girokort med oplysning om medlemskab af Svampeforeningen.

Juli var som bekendt meget tør og varm, efterfulgt af august, hvor der kom så meget regn, at næsten al vegetation druknede i vand. Man skulle mene at væden ville være godt for svampefloraen, men det kølige vejr fik ikke svampene til at skyde op som forventet. Først da der kom lidt varme i starten af september, kom der fart på svampene. Naturen har sine egne luner med at sætte frugtlegemer hele efteråret; selv i december måned er der fundet kantareller, hvilket er usædvanligt.

Sidst i august havde vi en tur til Blokhus Klitplantage, hvor vi fandt rørhatte, fluesvampe og forskellige arter skørhatte. Næste tur gik til El-ling Plantage ved Frederikshavn, hvor der var

et stort fremmøde, ca. 130 personer. Vi fandt flere typer svampe. Næste tur gik til Åsted Ådal, som altid er et spændende område, da der er mange svampe, som vi ellers ikke ser andre steder. Denne tur var ingen undtagelse. Anne-grete Eriksen viste os flere sjældne svampe, som deltagerne fik besked på ikke at plukke, da det var sjældne arter, der gerne skulle vokse videre i naturen.

De andre efterårsture var på det sædvanlige niveau, med en del spisesvampe og i øvrigt mange forskellige arter af svampe. Deltagerantallet på turene varierede fra nogle få stykker op til 70-80 personer.

I begyndelsen af september var der i medierne flere artikler om svampe i naturen. Desværre registrerede vi ikke flere deltagere på vores ture, selvom de blev omtalt i medierne.

22.-23. september var der svampefestival på Lille Vildmosecenteret. Fredag og lørdag formiddag var vi ude for at samle svampe til udstillingen, hvor vi fandt ca. 70 arter, der blev lagt frem på et stort bord forsynet med navneskilte (lånt af foreningen). Det var en stor hjælp for vores gæster, som derfor var fri for at spørge om hver enkelt svamp.

Begge dage var der fint vejr til vores ture ud i skovene i nærheden af centeret. Der var 60-70 deltagere på turene både lørdag og søndag, hvor vi fandt en del forskellige svampe. Nogle af dem blev hjemtaget og lagt frem på udstillingen, der omfattede ca. 90 forskellige arter. De første gæster kom da udstillingen blev åbnet lørdag kl. 11.00, og i løbet af weekenden var der ca. 250 besøgende. Der blev serveret smagsprøver på svampesuppe og stuede svampe lavet af nogle af de indsamlede svampe. Smagsprøverne blev rosende omtalt, mange havde ikke forestillet sig at vilde svampe kunne smage så pragtfuldt, så der blev uddelt en del opskrifter til gæsterne.

Vi betragter svampefestivalen som en succes, og vi vil prøve at arrangere en ny i 2007.

Henning Christensen

Østjysk lokalafdeling

Endelig et ordentligt svampeår! Vejret var med alle svampeinteresserede, så der var svampe til både dem, der mest samler til gryderne, og de mere eller mindre professionelle mykologer.

Især slutningen af august og begyndelsen af september var usædvanlige, ikke kun fordi der var mange svampe, men også fordi mange arter forekom i usædvanligt store mængder.

Til forårsmødet holdt overlæge Peter Jacobsen fra Giftinformation et foredrag om svampeforgiftninger. Han vidste hvad han snakkede om, idet han måtte indrømme, at han selv en gang var blevet syg af at spise svampe! Derefter var der kameraer og fotografering på programmet, og Jens H. Petersen holdt et oplæg om digitale kameraer og kom med gode fif om fotografering af svampe. Efter generalforsamlingen sluttede mange af os af med fælles aftensmad og hygge på en af Århus' mange restauranter.

I foråret holdt vi igen vores morkelmesterskab, hvor der var præmier til de største og flotteste morkler, og hvor der også blev fundet en del vårmusseroner og andre forårssvampe. I løbet af forsommeren var der et par svampeture med godt resultat, før alle svampe forsvandt i julis sommervarme. Men som nævnt ændrede det sig i den nedbørsrige august, der virkelig fik gang i mycelierne. Så takket være alle vore ivrige medlemmer, der havde været i skovene, var der rigtig mange forskellige svampe på vores traditionelle svampearrangement på Naturcenter Ørnereden i Marselisborgskovene. Vi gentog sidste års succes med „begynderholdets svampesuppe“, et populært indslag, når de mange besøgende trængte til en pause mellem ekskursioner og fremvisning af de mange svampe.

Foruden vore kurser for begyndere og for de lidt mere øvede svampeinteresserede havde vi adskillige ekskursioner i løbet af efteråret, generelt med god deltagelse. Det gode svampeår og en hel del omtale af svampe i medierne var nok med til at få folk med ud i skovene.

Også vore mandagsaftener var velbesøgte. Og det var ikke kun „de sædvanlige“ der kom. Flere af vore nyere medlemmer mødte op for at se på, snakke om og bestemme de mange svampe, som var indsamlet i løbet af weekenderne.

Som afslutning på året holdt vi, traditionen tro, vores julemøde i starten af december med fotokonkurrence, gløgg, æbleskiver og fremvisning af medlemmernes bedste billeder fra året. Der var endda nogle der havde friske svampe med, fx friskplukkede kantareller.

Kristian Nielsen

En lille pause på Østjysk Lokalafdelings forårstur til Skærven ved Løsning. Foto Jan Vesterholt.

Fyn - Pahati

Forårsekskursionen til Helnæs den 20. maj bød på en del morkler, så alle deltagerne havde mulighed for at få nogle med hjem, hvilket bestemt ikke er tilfældet hvert år.

Efter en rekord-tør juli fik vi en regnfuld august, som virkelig satte skub i svampene de fleste steder. Af de mere spændende arter kan nævnes Kastanie-Rørhat og Brændende Mælkehat fra Lundeberg Fredsskov, som jo er kendt for at være en, mykologisk set, interessant lokalitet.

Lige så regnfuld som august var, lige så tør blev september. Der var dog pænt med svampe indtil midten af september, men herefter gik det støt tilbage.

Den 29. september, mens den fynske funga var på sit minimum, tog vi på weekendtur til Sverige – nærmere betegnet Skriperyd, beliggende mellem Ljungby og Alvesta. Heldigvis var skovene i det sydlige Småland ikke ramt af den septem-

bertørke, som vi havde derhjemme. Der var en del svampe, både i mængde og artsantal, så både de gastronomiske og mykologiske behov blev i rimelig udstrækning dækket.

I oktober vendte nedbøren atter tilbage, og da klimaet samtidig var meget mildt, kom der på ny gang i svampene. F.eks. gav turen til Flyvesandet på Nordfyn pæne mængder af bl.a. Brunstokket Rørhat og Velsmagende Mælkehat.

Da det milde klima fortsatte i november, blev årets sidste ekskursion, i forbindelse med julemødet den 25. november, også en succes. I Morud Skov var der, efter årstiden, et stort artsudvalg. Nogle deltagere reddede sig nogle pæne tragtkantareller, og en sjældenhed blev det også til, nemlig Snyltende Posesvamp. Turen – og dermed sæsonen – blev afsluttet med en god frokost på Sønder sø Kro.

Klaus Sørensen

Sjælland

Året startede med sne og frost, og der var kun få døgn med tøjvej i de tre første måneder. Foreningens første tur fandt sted i Store Dyrehave den 12. marts i frost og høj sne. Vejret var smukt og solrigt, så selvom de 6 deltagere kun fandt ca. 15 svampearter, blev det en dejlig tur. Hverken Stor Dukatbæger eller Sortbæger blev set. De plejer som regel at blive fundet på turene i marts. Sortbæger blev til gengæld set i massevis på vores næste tur i Tisvilde Hegn den 23. april. Sneen var smeltet inden påske, men da vejret endnu ikke var blevet lunt, var det begrænset, hvad der blev fundet af andre forårsarter. Et enkelt ungt frugtlegete af Spiselig Stenmorkel samt Nålebæger, Kogleskive og Rakle-Knoldskive var dog fremme.

I starten af maj skiftede vejret, og det blev både varmt og tørt. Det var derfor ikke det helt store udbytte vi fik på turen til Vestvolden den 7. maj. Der blev fundet en del frugtlegete af både Hætte-Morkel og Glat Klokkemorkel, men desværre kun i små eksemplarer. Til gengæld blev der set pæne frugtlegete af den meget sjældne Rynket Klokkemorkel, der har haft et godt år i 2006. Årets første Vårmusseron blev også set på turen. Nogle af frugtlegeterne var så små, at de kun kunne bestemmes på lugten, men den var til gengæld tydelig. Til Åbent Hus næste dag blev alle danske arter af morkler, klokkemorkler samt de fleste stenmorkler fremlagt. Det er sjældent, at vi ser dem alle på samme tid. De næste par ture var præget af tørken. Der var ikke de store svampemængder hverken i Boserup eller i Gribskov, men da vejret var godt, fik vi nogle gode ture alligevel. I Gribskov kunne vi fejre Bjørn W. Pedersens tur nr. 100 som turleder.

I midten og slutningen af maj kom regnen. Det varede ikke længe inden de mindre arter var fremme. På turen til Arboretet den 21. maj kunne man bl.a. finde Dunstokket Blækhat i mængde på flis. Ellers var det mest forskellige arter af Bævrerust, der blev studeret på turen. Turen til Karlstrup Mose foregik i øsende regnvej, men antallet af Vårmusseron var desværre mindre end i de foregående år. Efter pinse blev det varmt og tørt igen, men heldigvis gik vores næste tur til et fugtigt område, nemlig Smør- og Fedtmosen i Bagsværd. Her kunne vi samle mange Vårmusseron, og Flammet Rødblåd blev

Fyldte kurve på turen til St. Dyrehave. Foto Benny T. Olsen.

set på mange mycelier. Rørhattene og skørhattene var også så småt ved at komme i gang.

I slutningen af juni og i juli havde vi en lang periode med varmt og tørt vejr. Vi var dog heldige med at have eksursionsmål, der havde fået en del tordenbyger. I Grønnesse Skov var dagens svamp en flot, ung Svovlporesvamp på Fugle-Kirsebær, og i Vemmetofte fik de fem deltagere kantareller, rørhatte og skørhatte med hjem i kurvene. Selvom vi tog på kantareltur i Gribskov uden de store forventninger, blev der alligevel tilberedt en pæn portion stuvning af Bleg Kantarel og en stuvning af Punktstokket Indigo-Rørhat og blandede skørhatte. På turen til Harager Hegn i slutningen af juli var der dog langt mellem hatsvampene. Dagens almindeligste svamp var Almindelig Pælerodshat, og ikke en eneste kantarel blev fundet på turen. Poresvampene havde det dog fint. Vi fandt bl.a. Svovlporesvamp, Kæmpeporesvamp og en del mycelier med unge og friske brunporesvampe.

I august kom regnen, og på turen i Fredensborg Slotshave blev der fundet utroligt mange rørhatte. De var bare overalt. Der blev set flest Blodrød Rørhat, men også ret mange Sommer-Rørhat og Punktstokket Indigo-Rørhat blev fyldt i kurvene. Turen foregik i regnvej fra start til slut, men ikke en beklagende lyd blev hørt, da alle huskede på den nylig overståede lange tørre periode. Hekseringsturene startede i midten af august, hvor vi tog en tur til Lolland for at kikke på svampe på store gamle ege og bøge. I det dejligste sommervejr besøgte vi Løgnor, Kren-

kerup Haveskov og parken ved Fuglsang, og alle steder var der spændende poresvampe at kikke på. Bl.a. var Egetunge meget talrig på Løgnor, og vi fandt også et par mycelier i Krenkerup. Rørhatte, skørhatte og fluesvampe var der færre af end i Nordsjælland, men vi fandt dog et par spændende arter i Krenkerup: Rod-Rørhat og Flosset Fluesvamp, hvor sidstnævnte vist ikke tidligere er kendt fra lokaliteten.

Lørdag den 19. august var det 100 år siden foreningen afholdt sin første tur. I den anledning gik vi den samme tur under vores nuværende formand, Flemming Runes ledelse. Turen gik gennem Store Hareskov, Frederiksdal Skov, Lyngby Åmose og sluttede i Sorgenfri. Som for 100 år siden fandt vi en del svampe. Foreningens første formand C. Mundt skrev, at udbyttet var ret godt. Desværre er der ikke fundliste fra den historiske tur, så vi kan ikke sammenligne udbyttet. Jeg kan dog forestille mig, at man især er gået efter Almindelig Kantarel og Spiselig Rørhat. Dem fandt vi også om end ikke de store mængder. Galderørhat var derimod talrig, men også en del birke-rørhatarter var fremme. Desuden var der mange arter skørhatte og mange Rødmende Fluesvamp. Regnen blev ved med at vælte ned hele august, så på de næste ture fik vi både mange sjældenheder og mange spisesvampe i kurvene.

Svampeforeningen deltog i værkstedsdagene på Dansk Jagt- og Skovbrugsmuseum i Hørsholm den første weekend i september. Til forskel fra de foregående år var der ingen problemer med

Deltagerne i Anholt-turen indtager frokost i klitten. Foto Benny T. Olsen.

at samle svampe til en lille udstilling. Den eneste svamp vi savnede, var Snehvid Fluesvamp, men til gengæld kunne vi udstille mange af de andre fluesvampe bl.a. Panter-Fluesvamp og Grøn Fluesvamp. Værkstedsdagene holdt 25 års jubilæum i år, og de vagthavende blev inviteret til festmiddag på museet om lørdagen. Til den offentlige svampebestemmelse de øvrige søndag eftermiddage på museet i september og oktober var der mange besøgende med kurve fulde af svampe, og også museets øvrige gæster kikkede forbi. Det har dog været svært at få besat alle vagterne i år. Det er ærgerligt, hvis vi bliver nødt til at være her færre søndage, for behovet er der.

På turene i starten af september nåede vi op på næsten 200 arter og var enige om, at nu var efteråret startet. Hekseringen tog på tur til Hallandsåsen den 13. september. Turen forløb i strålende solskin med 21 danske og tre skånske deltagere. Selv om svampefloret var noget på retur, fik vi alligevel en vellykket tur med en fin høst. Sommeren kom tilbage med sol og blæst, og svampeskoven så snart ganske tør ud. På turen til Nyrup Hegn den 16. september kunne vi se tørkeskaderne på de små arter bl.a. på Tragtkantarel. Skørhattene var også i aftagende. Der var dog stadig en del gode spisesvampe tilbage, f.eks. fandt vi mange Brunstokket Rørhat i granskoven. En enkelt deltager var heldig med at finde en pæn portion Stor Trompetsvamp, som har haft et godt år i år. Visse steder blev den samlet i kilovis i september og oktober måned. De næste ture var stadig tørkeprægede, men lidt kom der dog i kurvene, selvom det ikke var, hvad deltagerne havde sat næsen op efter. På turen til Jægerspris Nordskov holdt vi frokostpause midt i et lille Kantarel-mycelium, men ellers var turens hit nogle ualmindelig flotte Aske-Bæltékugle på en udgået Ask i Bredvig Mose samt en bøgehøjstamme med Korallpigsvamp.

I slutningen af september og begyndelsen af oktober kom regnen. Skørhatte og rørhatte blev angrebet af skimmel, og vi kunne se mange svampelig stå tilbage i skovbunden. Til gengæld var der nu ved at komme gang i de lidt sene arter. På turen til Skovhus Vænge ved Lellinge den 1. oktober så vi honningsvampe overalt i skoven. Vi fandt også mange sjældne arter på turen, bl.a. spændende arter af Parasolhat, Slørhat, Pose-

svamp, Skærmhat og Sneglehat. Dagens bedste fund var dog en formodet uddød svamp: Duf-tende Alfehat, der ikke er blevet set i Danmark i over 50 år.

Turen til Nekselø den 8. oktober fandt sted på det helt rigtige tidspunkt. Der var flere arter Champignon, så alle fik lidt med hjem i kurvene, men ellers blev der mest kikket på vokshatte. 14-15 arter vokshatte på en enkelt dag må siges at være flot. Vi fandt også en del blåhatte samt forskellige arter parasolhatte. Selvom vejret ikke var med os hele dagen, blev det en god og flot tur i et herligt dansk ølandskab. Det milde og fugtige vejr fortsatte i resten af oktober. På turene var der stadig meget at se på både af de spiselige og de ikke spiselige arter. Ægte Ridderhat blev samlet både i Rørvig og i Liseleje/ Asserbo Plantage, og Tragt-Kantarel fik alligevel et godt år, selvom den havde haft den tørre periode i september.

Den 1. november kom vinteren på besøg med sne og slud efterfulgt af et par dage med nattefrost. På turen til Ganløse Eged samme dag var

der kun 6 deltagere, der på grund af vejret krøb i ly i nåleskoven. Her var der pænt med svampe, bl.a. Rabarber-Parasolhat, Gran-Svovlhat og Tragt-Kantarel. Dagens overraskelse var dog talrige frugtlegemer af Sodrørhat. Vejret blev heldigvis snart mildt igen, så på de øvrige ture i november blev der stadig samlet masser af svampe. På årets sidste tur til Hornbæk Plantage havde vi strålende vejr, og der var både mange deltagere og mange svampe. Som noget nyt havde vi lejet Bryghuset midt i plantagen til frokosten. De 45 deltagere var maksimum af, hvad det lille hus kunne rumme. Af svampe blev der fundet omkring 60 arter, heraf en del spisesvampe. Alt i alt blev 2006 et rigtig godt svampeår, og i skrivende stund, i starten af december, kan man stadig bære kurvefulde af Tragt-Kantarel med hjem. Til julemødet den første tirsdag i december var der et pænt fremmøde. Deltagerne så mange billeder fra bl.a. foreningsturene til Norge og til Anholt, og vi kunne beundre årets „første“ Krølhåret Pragtbæger fra Søllerød Kirkeskov.

Anne Storgaard

Ny svampefond

Igennem årene har Svampetryk og bogserien „Fungi of Northern Europe“ oparbejdet en betydelig formue. Bestyrelserne for de to foretagender under Foreningen til Svampekundskabens Fremme synes at det er en skam at pengene blot står og samler støv. Derfor har vi taget initiativ til at danne Svampefonden under Foreningen til Svampekundskabens Fremme.

Som en start har vi overført 500.000 kroner til fonden, men vi overvejer at overføre yderlige midler straks efter at fonden er etableret. Vil lægger vægt på at pengene investeres så de giver et relativt stort udbytte, at der hersker absolut åbenhed

omkring fondens uddelinger, samt at modtagerne af midler videreformidler deres aktiviteter til svampeforeningens medlemmer. Ansøgningstidspunktet bliver 1. november fulgt af en hurtig sagsbehandling så ansøgerne kan have besked inden jul.

Det er vores håb at fonden fremover kan give et betydeligt tilskud til dansk svampeforskning. I kan finde flere informationer om fonden på svampeforeningens hjemmeside på »www.svampe.dk«.

Ella Brandt (Svampetryk) &
Jens H. Petersen (FNE)

SVAMPE er medlemsblad for Foreningen til Svampekundskabens Fremme, hvis formål det er at udbrede kendskabet til svampe, både videnskabeligt og praktisk. Foreningen afholder hvert år en række ekskursioner, svampeudstillinger, foredrag og kurser. Se også »www.svampe.com«.

Indmeldelse sker ved at indsende 130 kr. (ved bopæl i udlandet 150 kr.) samt tydeligt navn og adresse til:

Foreningen til Svampekundskabens Fremme
Søvænget 9
3100 Hornbæk
Giro (reg.nr. 1199) 9 02 02 25

SVAMPE udkommer to gange årligt, næste gang til august.

SVAMPE is issued twice a year. Subscription can be obtained by sending Dkr. 150 to:

The Danish Mycological Society
Søvænget 9
DK-3100 Hornbæk, Denmark
E-mail: svampe@e-box.dk

Please give name and address clearly.

Redaktion

Jan Vesterholt
Venusvej 24, 8900 Randers
tlf.: 75 72 02 80
e-mail: myco@vip.cybercity.dk

Thomas Læssøe
Biologisk Institut, Ø. Farimagsgade 2D, 1353 København K.
tlf.: 35 32 23 07
e-mail: thomasl@bi.ku.dk

Mogens Holm
Primulavej 11, 5700 Svendborg
tlf.: 62 22 61 31
e-mail: kirstenogmogensholm@get2net.dk

Tobias G. Frøslev
Lynge Byvej 25, 4180 Sorø
tlf.: 50 57 20 15
e-mail: tobiasgf@bi.ku.dk

Jens H. Petersen
Nøruplundvej 2, Tirstrup, 8400 Ebeltøft
tlf.: 86 36 37 10
e-mail: jens.h.petersen@biology.au.dk

SVAMPE 55 er korrekturlæst af Betty Klug-Andersen og Steen A. Elborne og trykt hos Narayana Press, Gylling.

Forfattervejledning

Manuskripter

Artikler til Svampe kan sendes vedhæftet til en e-mail eller afleveres på cd-rom. Kommer teksterne fra Windows, skal de være lagret som Word eller ren tekst.

Hvis du er i tvivl, så kontakt Jan Vesterholt.

Indlæg til bladet kan naturligvis også afleveres maskinskrevet.

Manuskripter sendes til Jan Vesterholt eller Mogens Holm.

Illustrationer

Fotografier afleveres som film (dias eller negativer) eller som elektroniske billedfiler enten på cd-rom eller som vedhæftede filer til en e-mail. Elektroniske farvebilleder skal være lagret som RGB i enten TIFF eller JPEG format. JPEG billeder skal komprimeres med en lav kompression (høj kvalitet). Kommer billederne fra et digitalkamera, modtager vi helst den originale billedfil uden redigering af nogen art. Indscannede billeder leveres i en bredde på 16 cm med en opløsning på 250-300 dpi.

Strejtegninger afleveres i dobbelt størrelse, dog maksimalt i A4-format.

Udbredelseskort, diagrammer, tabeller og lignende kan afleveres som skitser der af redaktionen rentegnes på computer.

Ved spørgsmål angående illustrationer, kontakt Jan Vesterholt.

Navnebrug

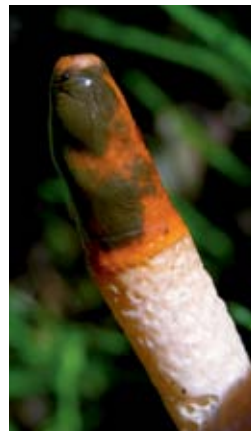
Ved dansk svampenavngivning følges navnelisten som er tilgængelig på foreningens hjemmeside: www.svampe.com.

Afleveringsfrister

Stof til forårsnummeret af Svampe skal være hos redaktionen senest den 15. november; stof til efterårsnummeret senest den 1. maj.

Indholdsfortegnelse

1 Svampetur til Nordkalotten
Susanne Thorbek & Hanne Werner	<i>Impressions from the Danish mycological Society's foray to the North Cape</i>
4 Svampegastronomi
Flemming Rune	<i>Mycogastronomy</i>
7 Sæsonens art: Bøgefod-Kulhals
Jens H. Petersen	<i>Profiles of fungi: Melanamphora spinifera</i>
8 Vidste du . . .
Flemming Rune	<i>Did you know . . .</i>
10 Det Lille Sverige
Thomas Læssøe & Jan Gert Borgergren Nielsen	<i>Little Sweden</i>
23 Ny diplomtager	<i>New diploma holder</i>
24 Usædvanlige danske svampefund	<i>Notes on rare fungi collected in Denmark</i>
39 Anmeldelser (Mushrooms, II genere Cortinarius in Italia & Checklists of Polish Larger Basidiomycetes)	<i>Book reviews</i>
43 Landsdelsrapporter	<i>Regional reports</i>
48 Ny svampefond	<i>A new grant scheme to promote mycological studies</i>

Omslagsbilleder: Hunde-Stinksvamp (*Mutinus caninus*). Fotos Jens H. Petersen.

ISSN 0106-7451

SVAMPE

55
2007

